

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

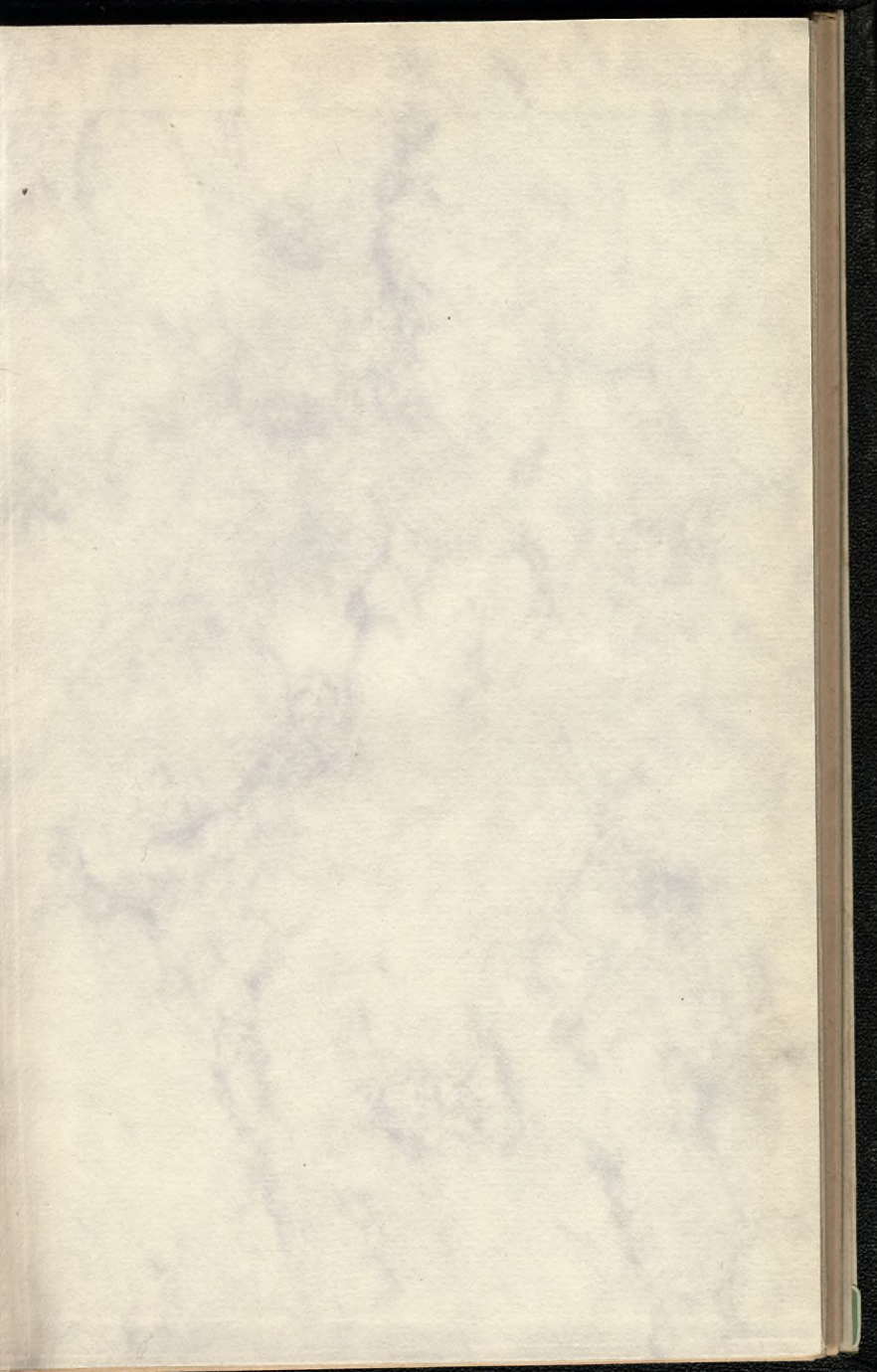

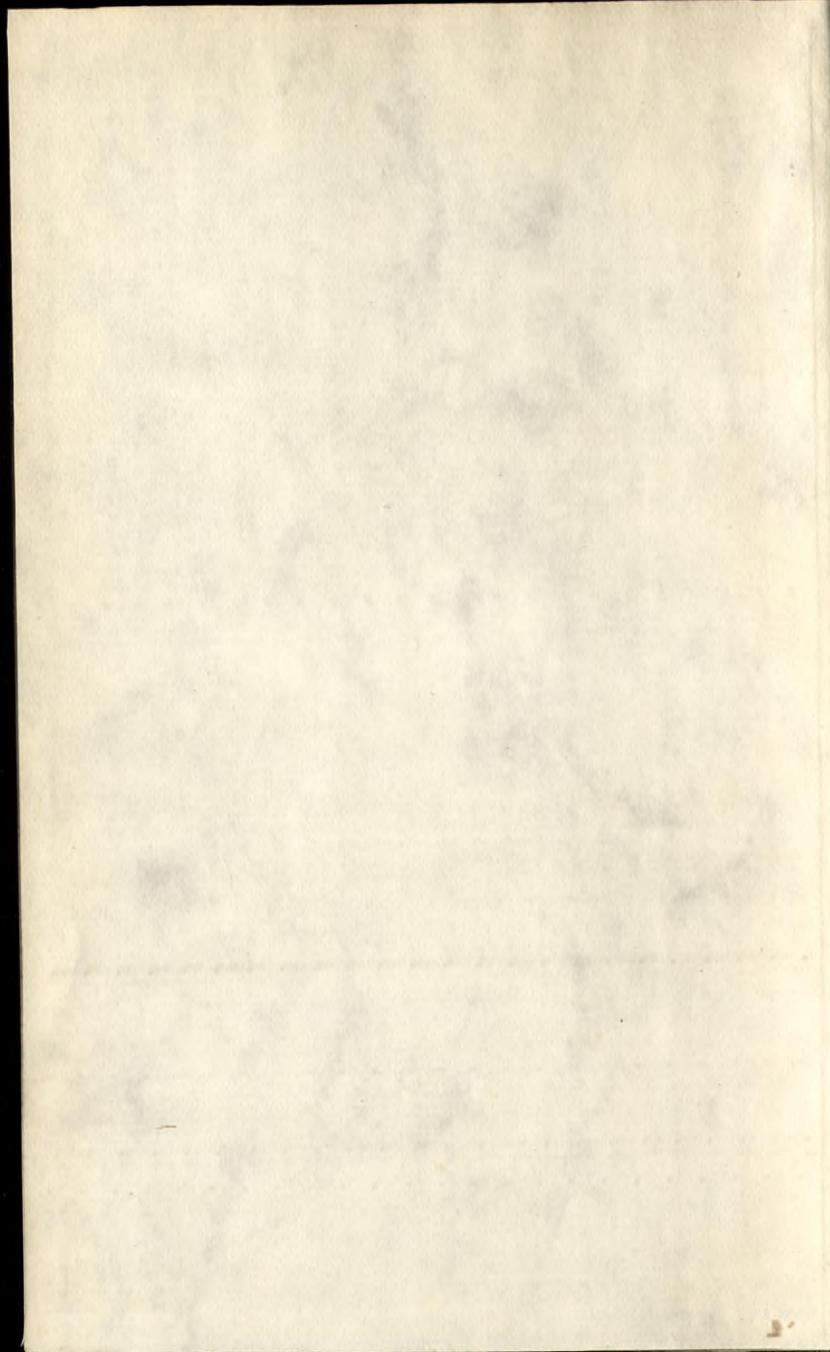
UPPSALA
UNIVERSITET

Allmänna Sektionen

Litt.
Sv.

Litt.
Sr.

KABBALÖK

AF

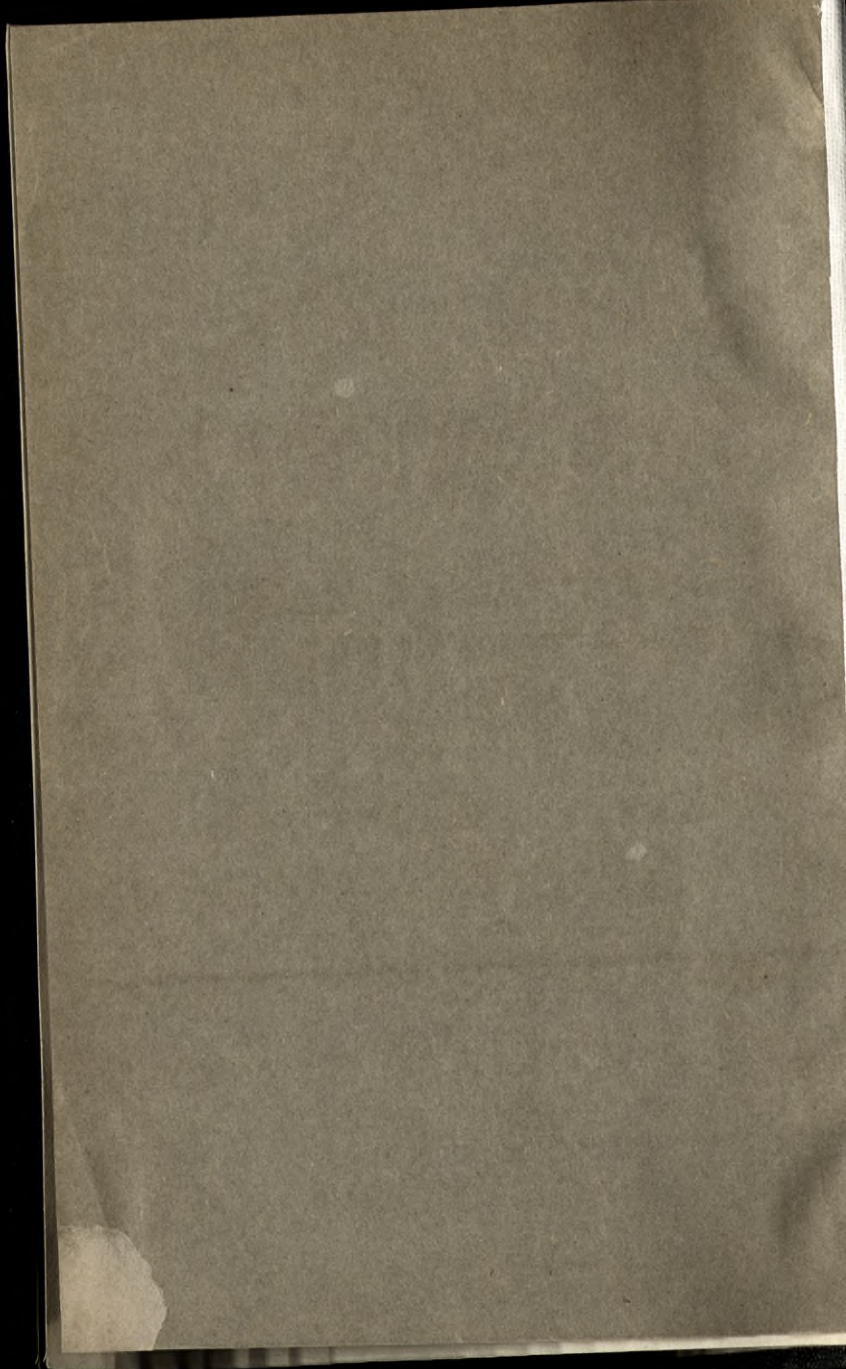
PER WEILAND.

DISTRIBUENT:
A. V. LITTORINS BOKHANDEL,
KRISTIANSTAD.

Pris: 1: 25.

KABBALÖK.

BÅDE DET OCH DETTA

AF

PER WEILAND.

Reich ist an Blumen die Flur, doch
einige sind nur dem Auge,
Andre dem Herzen nur schön; wähle
dir, Leser, nun selbst!

Schiller.

----- 250 -----

DISTRIBUENT:

A. V. LITTORINS BOKHANDEL,
KRISTIANSTAD.

KABBALÖK

1884

CHRISTIANSTAD.

BOKTR. AKTIE.-BOL. TRYCKERI,

1884.

Innehåll:

På höjd och i dal	Sid.	1.
Vårbilder	"	2.
En morgonvandring	"	4.
Lärkan	"	5.
Ynglingen vid bäcken	"	7.
Slåttern	"	8.
Midsommar	"	10.
Ett stjernskott	"	11.
Det lilla och dock stora	"	12.
Gerna	"	14.
Mormors saga	"	16.
Oro och ro	"	18.
Utvandraren	"	19.
Barmhertighet	"	20.
Fyndet	"	22.
De båda riksdagsmännen	"	26.
Framåt	"	27.
Krigarens hemkomst	"	29.
Perlan	"	30.
I aftonens frid	"	32.
Min smärta och min lyra	"	33.
Höstvinden	"	37.
Tanken	"	38.

Höstagillet	Sid. 49.
Katzenjämmer	" 50.
Gubben	" 52.
Höst	" 55.

Midsommar	Sid. 59.
Ett besök hos en spåqvinna	" 62.
En restripp	" 71.
Jongbar	" 79.
På vandring	" 88.

På höjd och i dal.

På höjden bränner solen, allting förtorkas
der,
I dalen åter huru skönt det grönskar!
Dock på den slitna stigen, som emot höjden
bär,
Så mången finnes, som dit upp sig önskar;
Men stigen är så brant, så mången vänder om,
Uttröttad och bedragen han ej till målet kom.

Dock hände en och annan, som emot höjden
gick,
Att han med möda kunde nå det höga.
Med möda: brant var stigen, han ofta krypa
fick,
Men han kom upp. Nu fröjdas väl hans öga
Af denna sköna utsigt, som sig deruppe ter?
Uttröttad och bedragen han föll till jorden ner!

Och vi glädjas och le
Då vi vårens härold
Se i skyn.

Se der borta från byn
Uti rök och i dam
Kommer herden med får
Och små, hoppande lam.
Filosofiskt han går,
Att han sköter sitt kall
Kan på ytan du se,
Och en dag han nog skall
Som en prestman, kanske,
Vara karl för sin hatt.
Ja, du tviflar och ler,
Men en dag kanske att
Han blir mer.

Solen strålande ser
På hvar blomma, så täck,
Och en helsning hon ger
Åt den sorlande bäck.
Jag är fri! jag är fri!
Så han sjunger sin sång
Hvart han ilar förbi. —
Men i bäckarnes brus
Och i foglarhnes drill

Och i vårvindens sus
 Du nog hör, om du vill:
 Vår och ljus!

En morgonvandring.

Jag gick mig ut, och det med fog,
 I denna underbara skog,
 Här fogeln muntert för mig slog
 Och all naturen log.
 En pris jag ur min dosa tog
 Och tittade mot himlens sky,
 Der lärkan slog sin sång så ny —
 Om man den tusen gånger hört
 Den är så ny ändå!

Då sade jag: dit vill jag fly
 Till dig, som ofta har mig stört,
 Fast angenämt, upp i det blå
 Till dig jag vill fly hän!
 Hon, lärkan, hörde det: min vän,
 Hon säger, det går icke an,

Och se'n för resten du ej kan,
 Om ock du komme, stanna kvar:
 Du inga vingar har.

"Nej det är sant!" jag sade då,
 "Ej alla kunna till det blå,
 Som du, sig svinga få.
 Om jag blott vingar hade, så . . ."
 Hon svarar muntert: "ja, min vän,
 Men du har intet fått dem än,
 När du dem fått och röst också,
 Kom hit och helsa på."

Lärkan.

 Glada lärka sjung din sång,
 Vi nog höra på;
 Om man hört den dagen lång,
 Är den ny ändå.

Hvem har lärt dig drilla så?
 Hvar är mästaren?

Lärde du det i det blå
Eller hvar? Min vän!

Sjung! men blif på jorden kvar,
Mången sjunger der.
"Nej jag upp mot himmeln far:
Bättre är dock här;

Frihet finnes här och ljus,
Det ni saknen der,
Derföre från jordens grus
Glad mig vingen bär.

Här mig ingen täflan stör
Uppe i det blå.
Hvad! om ingen ock mig hör,
Sjunger jag ändå."

Glada lärka sjung din sång,
Sjung den högt i sky!
Om man hört den dagen lång,
Är den ändock ny.

Ynglingen vid bäcken.

(Efter Schiller).

id en bäck en yngling sitter,
 Binder blommor till en krans.
 Bort rycks en och annan blomma,
 Tråder med små vågor dans.
 Så fly mina lefnadsdagar,
 Liksom bäcken, rastlöst bort!
 Och så skall min ungdom blekna,
 Liksom kransen, inom kort.

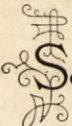
Fråga ej hvarför jag klagar
 I min ungdoms blomstringstid.
 Allt nu fröjdar sig och hoppas:
 Hon nu kommit, våren blid.
 Men den vaknande naturens
 Tusen stämmor intet hopp
 Lemna åt mitt arma hjerta,
 Väcka blott bekymmer opp.

Ja, hvad batar mig att glädas
 At hvad skönt oss våren ger!
 Ett det är blott, som jag söker,
 Nära, fast det fjerran är.

Längtande jag breder famnen
 Emot drömbilden — men nej!
 Jag kan icke hinna henne,
 Hjertat tillfredsställes ej.

Kom då hit, du sköna hulda!
 Kom ifrån ditt slott till mig!
 Blommorna, som våren bjuder,
 Vill jag strö uppå din stig.
 Hör! i lunden ljuder sången,
 Bäckens flyter fram så klar,
 Rum fins i den lägsta hydda,
 Rum nog för ett lyckligt par.

Slåttern.

 Solen framträder ur purprade skyn
 Helsad af foglarnes jublande kör.
 Ser du på fältet vid skogens bryn
 Flitigt en skara sig rör.
 Muntert hon tränger
 Fram mot sitt mål.

Hurtigt hon svänger
Blixtrande stål.
Ratsch! Ratsch!
Gräset faller för lien.

Der ser du ungmör med räfsan i hand,
Sköldmör i linnepansar.
Barmen, tvingad af inga band,
Fri såsom böljan dansar;
Kinder låga och ögon le,
Friskt är lifvet, du här får se.
Ritsch! Ritsch!
Gräset samlas af räfsan.

Friskt är lifvet, som du här ser,
Högljudt är skrattet, som klingar.
— Solen bränner, man deråt ler —
Uppskrämd fogeln svingar
Sig åt skogen att söka ett bo,
Der han må vistas i lugn och ro,
Qvittra
Ostörd af klingande skratten.

Så går det framåt till qvällen, då
Draga de, nöjda af arbetet, hem.
Fram nu i teten du speleman; så!
Spela, och det med en kläm!

Herligt är lifvet!
 Fram! tågen fram!
 I qväll nog helt gifvet
 Vid lekar och glam
 Finnes
 Arbetets herliga lön!

Midsommar.

Ej jag kunde tänka
 Lyckan skulle skänka
 Oss hvarann.

Då jag första gång vid majstången dig såg,
 Sedan dess blott du, blott du var i min håg,
 Då jag fann
 Hvad det innebär:
 Vara kär.

Skön som du är ingen
 Uti flickeringen,
 Tänkte jag.

Spelemannen spelade en vals, o hej!
 Jag dig så bjöd upp, du sade inte nej.

Hvad behag,
 Förr ej anadt, fans
 Nu i dans.

Hastigt tiden flydde,
 Dagen redan grydde,
 Sol rann opp.

Spelemannen tystnade, man hemåt gick,
 Då du så gick hemåt, jag dig följa fick;
 Och ett hopp
 Att en gång dig få
 Fick jag då.

Ett stjernskott.

Hon var så ung, hon var så skön
 Hvad oskuld i dess öga.
 Hon enkel var lik barnets bön,
 Som stiger mot det höga.

Så var hon då jag henne såg.
 Jag ej behöfver säga,
 Att städse lekte mig i håg
 Att en gång henne ega.

Och sommarn kom -- en herlig tid,
 För skön att länge vara --
 Nu solen sken så vänlig, blid;
 Så fick det icke vara!

En höst kom efter sommaren,
 Hvad skönt var bröt han neder,
 Nu solen mistade sitt sken
 Och skymning sig utbreder.

Det lilla och dock stora.

Ett litet ord jag känner, fullt af tjusning,
 Vid hvilket själen uti ren berusning
 Bortryckes, höjes öfver jordens grus,
 Vid hvilket alla sorger, allt bekymmer,
 En dimma lik, för solens strålar rymmer,

Som skingrar mörker, åstadkommer ljus.
 Ej fins musik mer ljuf för menskoöra.
 Ej finnes ord som vi så gerna höra
 Som detta ordet, det så litet är,
 Vår själ bortryckes deraf öfver tiden
 Hon får en försmak af den sälla friden
 Som fins der uppe, men ej finnes här.
 Ett ord förirradt hit till dessa zoner
 Ifrån de högre, sälla regioner
 — Det evigt storas, skönas sanna hem —
 Der de förstå det, men här blott vi ana
 Hur ifrigt vi också derefter spana,
 Dess rätta tydning kan blott ske af dem.
 En aning går dock genom all naturen
 Ät menskan säger hon, hon hviskar djuren:
 "Ditt högsta ändamål det *älska* är
 Det är det främsta budet ibland alla
 Det, endast detta, kan hos dig framkalla
 Hvad stort, hvad ädelt som kan finnas här."
 När mun mot mun och hjerta emot hjerta
 Vi glömma tiden med dess sorger bjerta
 I stilla tjusning uti hennes famn
 Ifrån hennes läppar höra, ljufva orden!
 J Jag älskar dig — ack, himmel uppå jorden,
 Hvar finner man för sådan sällhet namn! —
 Vi ana kanske då hvad det kan skänka
 En evig kärlek sådan som vi tänka
 Och som vi hoppas på och som vi tro

Att vi en gång, ja en gång skola finna
 Der uppe, dit vi kanske skola hinna
 Från sorgerna för att der evigt bo.

Gerna.

Hur gerna vill jag ej höra på
 De fåglar små,
 Som qvittera glädtigt der ute.
 Hur gerna vill jag ej solen se
 Så vänligt le,
 Då träden knoppas om våren.

Hur gerna hör jag ej klockans ljud
 Från templet. "Gud,"
 Hon bjuder mäktigt, "du älske!"
 Då svingar sig fogeln full af fröjd
 Mot himmelns höjd,
 Med andakt träden sig böja.

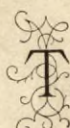
Hur gerna minnes jag ej en bild;
 Så ljuf så mild

Hon kom, kom för att försvinna.
Hur gerna såg jag ej då — ja då!
I ögon blå,
De borde jag aldrig skådat.

Jag gerna hör uppå åskans dån,
Ser blixten från
Det höga så kraftfullt ila.
Ser böljan rasa, hör vindens tjut
Hur ut, ut, ut!
Han ryter åt feqa själar.

Så gerna ser jag i nattens frid
Hvar stjerna blid
Mildt le åt vår fåfånga äflan;
Då gerna ilade jag åstad,
Så glad, så glad,
Emot det oändliga fjerran.

Mormors saga.

 iden ilar bort lik strömmen;
 Mycket af det som oss gladde,
 Som oss smärtat glöms med åren.
 Mycket glöms — men mycket lefver
 Qvar i minnet, kärt dem gamlom.
 Så en qväll jag minnes; sorgen
 Till vår hydda funnit vägen,
 Dit, der fordom frid och glädje
 Bott i broderlig förening.
 Tysta stodo vi: vår moder,
 Kär för alla, hade lyktat
 Loppet, hade ilat hädan.
 Tårar skymde hvarje öga,
 Djupa suckar höjde bröstet.
 Stumma stodo vi. Vår fader.
 Höjde darrande sin stämma:
 "Tungt det var," han hördes klaga,
 "Tungt att skiljas ifrån henne.
 Dock, o barn, ej låten smärtan
 Öfverväldiga: derofvan
 Ibland stjernorna hon vistas.
 Der vi skola samlas alla,
 Om vi gömma hennes minne

Och så lefva som hon lefvat."
 Så han klagar. Månens strålar
 Genom rutan sig utgöto
 Öfver bleka, kära dragen. —
 Det blef mig för tungt derinne,
 Jag smög sakta ut att söka
 Tröst för qualuppfyllda sinnet.
 Stjernorna så sköna glänste
 På det blåa himlahvalfvet. —
 Då en känsla, ljuf, ja salig,
 Genomilar mig, mot höjden
 Vände jag mitt öga. Ofvan
 Mig en sky af ljus framglider,
 Och ur skyn en sång förnimmes,
 Ljuf och skön. Det ljuder sakta:
 "Jesus är min vän den bäste."
 Lyssnande jag stod tills sången
 Smultit bort i toner — toner —
 Och en himmelsk frid uppfylde
 Med sin fröjd mitt sorgsna sinne.
 Sången helsning var från henne,
 Mor mins älsklingssång det var ju,
 Jag fått höra ifrån höjden.
 Många år försvunnit sedan
 Denna qvällen. Många sorger
 Har jag pröfvat. Mycken glädje
 Ock jag smakat. Mycket glömmes,
 Plånas ut af tidens bölja,

Men bland det, som aldrig glömmes,
 Är min moders sista helsning.

Oro och ro.

Gladt helsar lärkan den gryende dag
 Med toner så klara.
 I sömnens armar är ännu sjön,
 Den underbara.
 Och sol går opp —
 På bergets topp
 Du ser hennes strålar flamma;
 Ut drager vinden på härnadståg
 Och våg på våg
 Uppvaknar. Ej mer densamma
 Är sjön.

Nog gjorde vinden en gerning god,
 Jag henne vill lofva,
 Då solen skiner, bör icke sjön
 Få längre sofva;
 Ur sömnens frid

Till kamp och strid
 Skall minsta bölja då ila.
 Men sol ej evigt på fästet står;
 Hon nedergår
 Och då — då heter det: hvila
 I ro!

Utvandraren.

Fans det ej på fosterjorden
 Något tak för dig i nöden?
 Fans det icke här i norden
 Rum för dina ben i döden?

Talis Qvalis.

Hvarför vill du icke blifva
 Qvar uti din hembygds dalar?
 Allt, som du vill öfvergifva,
 Hör! det till ditt sinne talar:

Hvarför skall du biltog ila?
 Hvarför efter lyckan fika?
 Kämpa här, och här dig hvila;
 Alla födas icke lika:

En blef slaf och en blef herre;
Slafven bör sig lära lydnad;
Detta höfves för de smärre,
Detta vare deras prydnad!

Du vill kämpa, du vill vinna
Frihet. Bah! så du kan språka.
Friheten du ej skall finna,
Aldrig skall du henne råka!

Nej gack hem! kyss fosterjorden!
Frihet fly, glöm guld, glöm ära!
Och du finna skall i norden
Hvad du sedan vill begära!

Barmhertighet.

Hell dig barmhertighet! jag tänkte så.
Då jag en vintermorgon såg en man
Strö korn åt sparfvarne. Så många kommo
Att frusna, hungrande sig något få,

Så glad blef hvarje, då ett korn han fann;
Hans lidanden nu glömdes och försvunno.

Dit flyger nu mången sparf med fröjd,
Och hopen växte och glädjen också;
Men jag mig kände så glad och nöjd,
Der jag stod och såg uppå.

Så kan man glädja med litet ock,
En smula blott åt en hungrig en,
Det synes obetydligt men dock
Det häfva kan lidanden.

Af öfverflödet gif glad en skärf
— Att gifva, hvad denna lott är skön! —
Gif! och du fyller mer nöjd ditt värf.
Gif! glädjen blifver din lön.

"Jag kan ej gifva." Du gifva kan
Ett vänligt ord blott, en vänlig blick,
Och mindre sorgsen sig mången fann
Och mod den modlöse fick . . .

Nu störd i mina tankar for jag opp:
Ett skott! och mången ligger der nu död,
Nu smärtan kommit dit förr glädjen rådde.
Se här barmhertighet, du mångens hopp,

En bild: du ockrar ofta uppå nöd,
 Du skördar sparfvar, der ett korn du sådde!

Fyndet.

Anders var en fattig man,
 Endast torpare, ej mera.
 Många sorger hade han,
 Men han kunde nog haft flera.
 Om han kom till prostens in,
 Fick han stå med ödmjuk min
 Bugande vid dörren.

Många år försvinna så,
 Torpar-Anders redan grånar.
 Så en dag han kommer; då
 Prosten gränslöst sig förvånar:
 Anders djerft nu stöflar fram,
 Säck på axeln och — hvad skam! —
 Mössan uppå nacken.

Full af helig fasa ser
 Prosten detta, felar orden,

Som nog skarpt . . . hvad Anders ler.

"Större skurk fins ej på jorden,"

Vrålar presten "slyngel hut!

Ut från mig, din usling, ut!

Sakermenskad sälle!"

"Ja ajös då!" Anders går,

Men då han vid dörren famlar

Prosten något höra får,

Något som i säcken skramlar.

"Vänta lite Anders! Nå

Kanske, hm, jag kunde få

Veta hvad du ville."

"Jo dä ä nu så, harr prost,"

Anders sig i håret rifver,

"Att ja blitt en lyckans ost"

"Hm, jäså," med dämpad ifver

Faller presten in och ler

Medan han på säcken ser,

"Ha har du i denne?"

"Barra penga som ja hitt

Här om da'n te vårt i täppan."

"Hm, min käre Anders! sitt!

Der ä kanske hela skäppan

Kopparpengar?" "Koppar — näej!

Bara selfver." "Anders säj
Fick din gumma vetat?"

"Ja, verserra hon dä fick,
Säjer: "prosten bör'et veta
Han dej råda bör!" ja gick
Etter hon så vell'et, Greta.
O så kommer ja . . ." "Jae, ja
Greta rådde dig så bra
Som hon råda kunde.

Men jag vill dig råda nu
Som en Herrans man det egnar,
Och jag råder, kära du,
Uppå mensklighetens vägnar . . .
Kom mä säcken o sti fram;
Dä ä, Anders, ingen skam.
Håll er ej vid dörren.

Pengarne vi lägga så
Här på bordet — sådan lycka
Anders nu har råkat på,
Lidanden dig slippa trycka —
Nu vi dela dem i tre
Lika högar . . . Låt oss se,
Nu de äro lika.

Ene tredjedelen får
 Den som kunde fyndet finna.
 Och den andre — mången tår
 Skall med denne slippa rinna —
 Bör du ge de fattige!
 Och den tredje . . . låt mig se —
 Själasörjarn din, ja!"

"Ja dä ä då rätt o bra,"
 Säger Anders, tar till säcken,
 "En del te de fattiga,
 Ja ä fatti, ta me necken,
 Dä ä mitt dä! den också
 Etter ja nu råkat på
 Detta rara fyndet".

"Jae", så mildt nu prosten ler,
 "Du har rätt dä må så vara
 Tredje delen du ju ger?" . . .
 "Dä forstäss, men om vi bara
 Nu ha delat riktet rätt?"
 "Jo, min vän, på bästa sätt."
 Svarar prosten vänligt.

"Tredje delen nu till sist" . . .
 "Jae den siste tredjedelen" . . .
 "Ska dän ha, dä ä då visst" . . .

"Som haft omsorgen om själen" . . .

"Om min själ? Jo dä ä ja"

"Hva' nu, Anders, hvad för sla'" . . .

Prosten fick — en lärdom.

De båda riksdagsmännen.

A.

Du aldrig munnen öppnat,
Jag derpå gifvit akt.

B.

Ursäkta, bror, jag gäspat,

Då du har något sagt.

Framåt.

 Raskt framåt endast, ej tvekan röj,
 Låt intet hindra din färd.
 Om någon till dig ropar ett: dröj!
 Du lägge ej märke dertill.
 Låt du den dröja som kan och vill,
 Men gå du framåt, trots eld och svärd,
 Och skåda med löje neder
 Uppå en afundsjuk verld.

Raskt framåt endast; ej hinder är,
 Som icke häfves af dig.
 Din väg går uppåt, mot höjden det bär,
 Der finner du sol och luft.
 Låt andra krypa i jordens stoft,
 Och ned med dem, som ej flytta sig,
 Som lägga hinder uppå din stig.
 Hvad gör det, blott fram du kommer,
 Du trotse en häpen verld.

Raskt framåt endast, om ock i blod
 Din färd emot målet går.
 Hvad gör det om blott en ärestod,
 Du får af en efterverld!

Låt intet hindra dig på din färd:
Det usla lemna din hyllningsgård;
Gör allt, om blott fram du kommer
Att trotsa en häpen verld.

Raskt framåt endast, ej se dig om,
Förgät allt annat för ett.
Om någon med kärlek emot dig kom,
Bort! sådant hindrar dig blott.
Men gör det icke, nåväl! så njut!
Men fram för allt, kom i håg till slut:
Att det, inga fördelar eger,
Du kaste åt sidan blott.

Då skall du en gång från ärans höjd
Med stolthet kunna se ned.
Då skall du känna dig glad och nöjd;
Ty du har hunnit ditt mål.
Du skall se hopar då för din fot
Sig rulla, darrande för ditt hot:
Du ärad och aktad blifver
Utaf en häpnande verld.

Krigarens hemkomst.

(Sågen).

Låt dem sjelfve kläda skott,
Sjelfve krig försöka.

Thorild.

Så är man hemma! ser sin egen stuga
På kullen der emellan tall och gran.
Att vara åter, skönt! Jag vill ej ljuga,
Det kusligt var och det af sjelfver fan
Att draga bort ifrån den egna härden
Från ungarne och gumman ut i verlden.

Hur skönt att slå sig ned i farfarsstolen
Vi eget bord, stolt som en kung och fri!
Klang, gumma, se, der ligger nu pistolen
Och samma skott der ännu sitter i
Som då jag drog ifrån dig ut i striden.
Vet gumma, den, som söker, finner friden.

Dock äfven jag greps uti stridens vimmel.
Af raseri, berserkaraseri!
Hvad jag då felade, förlåt o himmel!
Hur sällt, hur ljuft! den tiden är förbi;
Vet på en fiende, uppå den arme
Jag afhögg armarne. — "Gud sig förbarne!

Hur grym du var! Men du väl icke bida
 Förr än du på hans lidande gjort slut?"
 Ah, gumma lilla, han slapp nog att lida;
 För hufvudet, se — det var af förut.
 "Min lille gubbe kom, kom till mitt hjerta.
 Du sparat mig så mången sorg och smärta".

Perlan

eller

Det outgrundliga.

(Våra högstämde poeter tillegnad).

Dig vill jag sjunga, sjunga vill jag dig
 Du sköna perla, ja du perla sköna.
 På stigen lifvets, uppå lifvets stig
 Jag rönte sorger, sorger jag fick röna,
 Då finner jag dig, ja jag då dig finner;
 För dig jag brinner nu, ja, brinner, brinner!

För sant och ädelt, ja för ädelt sant,
 Mitt hjerta slår, ja nu det slår mitt hjerta
 En pant är hjertat, ja det är en pant
 — I smärta, glädje ja i glädje, smärta —

En oskuldpant, en pant för oskulden!
Med himmelsk ursprung ifrån himmelen.

Jag blef så glad, ja jag blef verkligt glad,
Då jag fann perlan — säll den henne finner! —
Jag väl förvånas, väl förvånas jag,
I gränslös djup förvåning jag mig finner:
Vet denna perlas glans, ja glansen perlans
Lik ärlans ljufva sång, ja sången, ärlans.

Lik kindens rodnad — rodnanden på kind
Förbrylla kan ens sinne; ja förbrylla! —
Lik östanvinden, ja lik österns vind
— Då allt förgylls af soln, som kan förgylla —
Hon låg den perlan, ja hon perlan låg,
Då jag den såg och kom och kom och såg.

I aftonens frid.

(Stämningsbild).

Det hände sig en gång
För länge, länge sedan
Att ämnet för min sång
Då månen var i nedan
Sig gångar ut ett qvart på sju,
Det var en lördagskväll.

Och stjernorna de små
De tindrade och lyste
Och uppå himlen blå
Den bleke månen myste.
Ja, med ett ord, den qvällen var
Då riktigt gudaskön.

Och insjön låg så skön,
Han liknade en spegel.
Der borta uppå ön
Man såg en hög af tegel;
Den högen skulle bli ett hus,
Nu är det färdigbygdt.

Nu höres ett jam, jam!
Som stör den ljufva friden,

Och tyst sig smyger fram
 — Nu var det ock på tiden —
 Den som var ämnet för min sång:
 En älsklig, brokig katt.

Min smärta och min lyra.

Jag gick mig sorgsen ut allt i aftonstun-
 den,

Då solens sista strålar förgylde lunden,
 Så svårliga bedröfvad uti mitt sinn',
 Ty lilla vännen ville ej blifva min.
 Så gick jag — hvad jag plågades bitterliga —
 Och mina tårar föllo. Så jemmerliga
 Jag mina händer vred och drog suck på suck
 Och klagar: "min du varit och dock . . .
 ändock . . ."

Du skulle mig så svika, du sköna tärna!
 På händerna jag burit dig gerna, gerna
 Igenom detta lifvet och ett dertill;
 Och nu! — du falska tärna du icke vill.
 Du vill ej för den arme nu lindra qvalen
 Och göra mig ett Eden af jemmerdalen.

Ej min du ville blifva, du sköna ros,
 Och nu — för alltid glädjen nu flytt sin kos!
 Det ljufva älskogsbandet, vi hade knutit,
 Det är nu slitit sönder; du eden brutit,
 Att städse blifva trogen din ungersven.
 Den ljufva tiden kommer ej mer igen!"
 Och tårarne de föllo på kinden neder.
 Jag mycket mera sade; men ödmjukt beder
 Att ni mig nu ursäkten derföre att
 Jag ej uppå det der kan i hast få fatt.
 "I djupa sorgen hjertat slog högt i barmen,
 Min lyra låg så tyst och sof uppå armen;"
 Hvad hände då? Hon vaknar, mitt stränga-
 spel;
 Att hon det gjorde var icke hennes fel,
 Nog af! nu sömnen från hennes läger viker:
 "Hvad är det här för jemmer? Hvarföre skri-
 ker
 Du som du vore galen, ja rent besatt?"
 "Vet du ej" — så jag qvider — "vet du ej
 att . . ."
 "Hvad att? Säg ut, din lymmel; vill du mig
 plåga?
 Vill du än yttermera det måttet råga,
 Mitt vredesmått? Vet, länge det varit fullt,
 Det är, hur skall jag säga? Jo, ohemult!
 Hvad var det? Säg det genast! "till sist hon
 hväser.

Du snille (eller dumbom) som detta läser
 Hvad skulle du nu svarat, jag frågar blott,
 I fall du råkat hafva min usla lott?
 Säg om du hade kunnat ditt sinne styra?
 Jag tror det ej — så visst som att två och fyra
 Och ett dertill gör sju — du nog fått humör
 Och straffat henne så som man straffa bör.
 Så tänker man ju också, då blodet svallar
 Och man i ädel vrede till hjälp åkallar
 Allt hvad man minnes. Men då, vid Petri
 själ!

Derpå du tryggt må lita, dig ej gått väl
 Om du på detta sättet med lyran farit,
 Du hade allraminst då olycklig varit;
 Jag ofta nog försökt detta må du tro,
 I alla evigheter jag ej fått ro.
 Om jag ej skeden tagit i vackra handen,
 Hon hade aldrig tystnat den plågoanden:
 Ty lyran — eller sångmön, det är nu ett —
 Hon har till alla delar en qvinnas sätt;
 Hon kan för ödmjuk syndare lagen läsa
 Och ingen, född af qvinna, kan henne qväsa,
 Men ljuf liksom en qvinna hon ofta är,
 Och derföre har lyran mig blifvit kär.
 Hon säger ljufva saker och saker skarpa
 Och stundom är hon, lyran, väl mera harpa,
 Men lyran-sångmön-harpan är bra ändå

"Se så, min gunstig herre, jag väntar på
 Att en förklaring från dina läppar höra!
 Bekänn! Hvad var det som dig så kunde röra
 Att du dig så åbåkade?" . . . Åh vet hut!
 Jag hade tänkt att svara, men då ett slut
 Om möjligt jag mig önskade på den striden,
 Ett slut, jag alltid önskat behålla friden;
 Så fick jag nu bekänna helt uppenbart,
 Hon gaf sig ej tillfreds förr, det var då klart.
 "Jo det är så," jag derföre sakta qvider,
 "Att de nu äro svunna, de sälla tider . . ."
 "Hvad är det der för pölsesnack," ryter hon
 — Hon kan ock litet danska — i vresig ton,
 "Kläm genast fram med saken, gå ej som
 katten

Omkring den hete gröten, ty då vid atten
 Vid nitten, tyve, tjugoen ska' du få,
 Hvad du nog kan behöfva, jag skall dig klå,
 Jag skall för alla tider helt säkert lära
 Dig hvad du kan behöfva. Jag vill ej svära,
 Men du väl ändå tror mig på mina ord;
 Du känner till min fasthet, så vida spord."
 Hon hade talat ut, och sågs hotfullt blicka.
 Och jag? Jag nu bekände om hur en flicka
 Jag hade länge älskat samt huru nu
 Den älskliga mig svikit. — "Ack, kära du,
 Förlåt att jag är näsvis, men än en fråga:
 Säg, kunde något sådant så styggt dig plåga?

Förskräckt, du vet, jag vaknade ju helt nyss,
 Då du — du tjöt och gnälde liksom en ryss
 Då herrns knutpiska uppå den arme bankar;
 Säg, var ej något annat i dina tankar?"

"Ack hon! . . . Hon var ett ljus på min lefnadsstig,
 Hos henne var min himmel . . . så älskelig . . .
 Men nu . . . så smärtsamt kännas de bittra
 qvalen . . ."

"Tyst nu! min käre vän, du är halfvägs galen!
 Ej dig beklaga längre — var god o tig —
 Du bör dig ej beklaga: du har ju mig!"

Höstvinden.

jut, du höstliga vind, ja tjut!
 Skön är ingen musik som din.
 Ack hur herligt att höra på.
 Tjut än vildare, tjut!

Ila ut på din vilda jagt,
 Sköfla allt, som i vägen är,

Ryck från träden alla dess blad,
Böj den trotsiga ek!

Tjut än vildare, tjut och väck
Vågen upp, som vid stranden sof;
Hur hon fradgas i vredesmod,
Vildt hon sjunger sin sång.

Tjut, du höstliga vind, ja tjut!
Skön är ingen musik som din.
Ack hur herligt att höra på.
Tjut än vildare, tjut!

Tanken.

Ett försök att på ett finurligt sätt skriva långa
skaldestycken eller dikter.

(För menige man hopspunnet eller författadt.)

"Ty om det är besvärligt för
poeten,
Är det välgörande för mensk-
ligheten!"

 Du undrar kanske hvad häraf skall blifva;
 Du undrar kanske — så gör också jag:
Jag vet ej sjelf ännu hvad jag skall skriva,

Men jag vill skildra uti raska drag
 Allt hvad jag vet kan håg och sinne röra
 — Hur mycket finnes ej af detta slag! —
 Den, som vill höra, vare idel öra,
 Vill du ej detta, nå, så ryk och drag! —

Men då man vill sig sätta och berätta,
 Det vara må om saker eller ting,
 Så är det ändå icke nog med detta
 Att tanken sväfvat vida, vida kring,
 Så att man knappast blir uppå det klara
 Med hvad man tänker eller hvad man vill;
 Men det gör intet, fatta modet bara!
 Och du skall finna, mycket hör dig till.

Det är ej nog, som sagdt, att tanken sväfvat,
 Som vikingen har fordomtima gjort,
 Så vida kring och hastigt att man bäfvat
 Att han vill af för vida och för fort
 — Och derföre sig alla borde akta,
 För man kan hinna lika långt ändå
 Och säkrare det är att skrida sakta;
 Det tröttar mer att springa än att gå --

Se här en lärdom; många af den veta,
 Men kunna ej begagna sig deraf,
 Och många kanske ock med lykta leta
 Ifrån sin vagga ända till sin graf

Just efter något, som de endast ana,
 Men som de icke veta rätt hvad är,
 Som kunde blomsterströ en lefnadsbana;
 Af lifvet mången endast det begär.

Nog glädjen är oss nyttig här i lifvet,
 Men endast glädje vore just ej bra;
 Derföre gafs oss sorgen, det är gifvet,
 Den, som ej har, han får sig sorger ta
 — Som Adam gjorde då han tog sig Eva
 I Edens lustgård, der blott glädje var.
 Men kanske Adam ej förstod att lefva?
 På denna fråga väntar jag ej svar.

På alla frågor, det är klart som dagen,
 Kan ej fås svar, åtminstone ett rätt,
 "Hvar sak i denna verld — så lyder lagen —
 Kan och bör ses på mångahanda sätt!"
 Den ene säger: "jag har rätt;" den andre:
 "Nej pass för det! det är just jag, min vän!"
 Men vi derföre ingen af dem klandre;
 Hvem har väl rätt? Ho vet! den eller den.

Om till exempel, jag vill ett blott visa,
 Jag säger: "detta bordet är af ek."
 En annan kommer och mig vill bevisa
 Att, hvad jag trodde, endast var en lek
 Utaf min fantasi, och han så sågar

I sönder bordet, som af furu var,
 Hvem har då rätt? derom sig ingen frågar,
 Han säkert rätten på sin sida har.

Men om jag säger: jorden skall krevera,
 Men han påstår att detta ej skall ske,
 Och om jag säger att vi skola lefva
 Uti en annan verld, ja kanske tre!
 Just som vi lefva här i jemmerdalen
 I mödor, sorger, elände och strid
 Och han då säger: du är säkert galen;
 Ett annat lif blir glädje, fröjd och frid;

Hvem har då rätt? Ja det är svårt att veta
 Hvem som är klok, och hvem som galen är!
 På dessa frågor kan man sig ej leta
 Till svar, så tydliga som man begär.
 Om ock all verldens vise ville sätta
 Sig ner och söka dessa frågors svar;
 Så kunde de ej finna svar på detta,
 Om ock de grubblade i all sin' da'r.

Hvad är då visdom? Jo en vacker bubbla,
 Som lyser grant för en okunnig hop,
 För henne mången satt sig ner att grubbla
 Och därför kommit, det är klart, i rop
 För visdom, kunskap, men han skulle säga,
 Om han vill öppen vara, vara sann,

Att då han trodde sig den bubblan ega,
Så sprang hon sönder eller ock försvann.

Ja hon försvann — men allting ju försvinner!
Allt är fåfängligt! Hvem vet icke det!
Då man en gång till slut det målet hinner,
Som syntes stort i sin aflägsenhet,
Då finner man med harm att man bedragen
Har blifvit på det, som dock syntes skönt,
Man skådar fulheten, ser ej behagen;
En sådan motgång säkert alla rönt.

Den visaste, den rikaste och störste,
Han som var konung uppå Davids tron.
Han ändock var — hvem vet ej det — den
förste
— Hans namn du minnes, det var Salomon —
Han likväl var den förste att berätta,
Att allting ändock är fåfänglighet,
— Och därför han hedras bör med rätta —
Allt, allting är ju blott förgänglighet.

Allt är förgängligt — men är det fåfängligt?
Därföre att det är förgänglighet?
Fåfängligt är det lika med förgängligt?
Jag derpå svara skulle, men jag vet
Ej svar derpå, ett svar som skulle visa
Ur denna labyrinth en häpen verld;

Det svaret borde man och skulle prisa
Som ariadnetråd uppå vår färd.

Men om vi visste allt, om intet vore
Förborgadt för oss, om allt vore klart,
Om ej i någonting vi vilse fore,
Om allt, som sagdt, oss vore uppenbart;
Då vore säkert allting mycket tråkigt,
Som mötte oss på jordelivvets stråt,
Men nu, då mycket är för oss så bråkigt,
Så finnes mycket, som vi glädjas åt.

Ja mycket finnes, som oss nu kan gläda,
Så mången småsak oss förnöja kan:
Om vintern vi hafva ju vår släda
Och nöjsamt är ock åka efter spann
Och nöjsamt också är till fots att vandra
Och skåda allt, som ter sig för vår blick,
Och man kan heller icke desse klandra,
Som finna nöje blott i hållning, skick.

"Men det är simpelt!" hör jag någon säga,
En som är praktisk ifrån topp till tå,
"En sådan glädje, som den dessa ega,
Ej anstå bör en menniska ändå;
Ett barn kanske, men mannen bör ej vara
Så dårlig!" — då jag honom svara skall:

"Vi böra oss förströ; vi äro bara,
Om rätt vi tänka, barn i alla fall!"

Ty efter arbete blott hvila smakar,
Så glädje också i ett sorgelif.
— Allt finnes herligt, då man ser tillbaka,
Om också allt var endast strid och kif —
För hvarje menniska ett Marengo finnes,
Men må hon ej förhäfva sig att tro
Att hon därför ej af olyckan hinnes:
För hvarje finnes ock ett Waterloo.

Men till mitt ämne vill jag återvända,
Jag kommit något från det, märker jag,
Men dylikt kan ju ock den bäste hända,
Det händt i går, det händer ock i dag;
'Det är ej rätt!' så säger en, törhända
Att han har rätt, men mångahanda slag
Af smak ju finnes; hvilken är den rätta?
Jag vill ej svara, jag vill blott berätta.

Som sagdt! det händer nog att tanken skenar,
Så att man knappast kan få i den fatt,
Om man på tygeln endast något lenar,
Det händer att han gör oss detta spratt;
Men det kan ingen hjälpa, så jag menar,

Det bättre är än då han har fått spatt.
 Men då han rör sig så i vildan yra,
 Så fins väl ingen, som kan honom styra;

Han liknar vinden, då han storm har blifvit,
 Och rasande far öfver land och haf;
 Hvad sekler byggt, han i minuter rifvit,
 Han hånar seglaren, som fick sin graf.
 Han mycket tog, men något kanske gifvit:
 Han rensat luften, som förr kändes qvaf.
 Då han så går till ro bland sorg och pina,
 Då hemska makter åt hans gerning grina.

Men lika smekande som vestanvinden,
 Der han fördröjer sig i skogens sal
 Och stryker fagra blommorna på kinden
 Och väcker uti ungmöns hjerta qual,
 Så bittert ljufva, der hon, lätt som hinden,
 Framskrider i den undangömda dal,
 Der hon kanske med älsklingen stämt möte,
 Som glömmet qual och oro i dess sköte.

Hvem kan väl glömma denna ljufva tiden,
 Dess qual, dess oro all dess poesi,
 Då först han stördes, mins du? hjertefriden.
 — Ack denna tid är längese'n förbi! —
 Men denna tid, om ock den är förliden,
 Bli vi väl nå'nsin för dess minnen fri?

Nej! dessa följa oss i jemmerdalen,
Ej dödas de af plågorna och qvalen.

Som vestanvinden så ock tanken ilar
Till kända ställen, der han mången gång
Från qvalen, vedermödorna sig hvilat,
Till hvila söfd af hulda minnens sång;
Han känner dem, han gladt emot dem smilar.
Här är han lycklig, fri ifrån allt tvång;
När gamla vänner så mot honom strömma,
Hos dem han då kan stundom allt förglömma.

Det är en svaghet, men hvem är ej svag,
Ja mången ock, som man för styrka prisar.
Historien så många, många drag
Af dylik storhet ock dig ofta visar;
Och dylika befinnas än i dag
Visst flertalet af alla dessa misar,*
Som kunna bråka så på jordefärden,
Att de beundras utaf hela verlden.

Hvad äro de? Jo hägringar, ej annat:
De synas sköna för vår häpna blick,
Beundrande du ofta för dem stannat,
Du häpnade, då du det skåda fick;
Men så till sist du kanske det förbannat,

* Ett nytt, bra ord = storheter; sing. mise, plur. misar.
Förf. anm.

Då allt försvann uti ett ögonblick,
Och du, förvånad, ändtligt fick förnimma,
Att allt det "sköna" endast var en dimma.

När då, som sagdt, bland sina gamle vänner,
Som finnas uti minnets helgedom,
Han, tanken, då en tydlig maning känner
Att glömma allt, så tid som också rum,
Och så sin starka rustning af sig spänner
Och slumrar in — då är han icke dum! —
Han kan då öfverraskas, kan då tagas
Och sedan genom land och rike dragas.

Han kan då fångslas, kan då blifva bunden
Med starka band, som han ej slita kan,
Han öfverraskad är den första stunden
Och sliter vildt i sina band; om han
Då finner dem för starka, spak som hunden
Du säkert se'n den vilde sällen fann;
Du kan den taga och den så betrakta,
Men för hans bett du ändock bör dig akta.

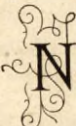
Ty giftiga de betten kunna vara
Fast han kan se så from och menlös ut;
Bäst är för honom söka sig bevara,
Ty det kan taga ett förskräckligt slut!
Som skallerormen kan han ofta fara
Och sprida död och fasa hvar minut;

Ty bör man då för honom väl sig akta
Den varningen må hvarje väl beakta!

Hur går det se'n? — så frågar du med rätta,
Den frågan skall ock en gång få ett svar,
Och fast jag derom nu ej kan berätta,
Då jag för knappt om tiden dertill har,
Så kommer jag kanske en gång med detta,
Till dess nyfikenheten därför spar!
Här mycket är om tanken än att säga,
Och detta allt skall säkert värde ega.

Men här är diktens vändpunkt; härifrån leder
Dess bana nu i andra rymder ut;
Att skildra denna diktarn sig bereder,
Till dess han ropar till en hvarje: njut
Af det, som här jag kunnat visa eder;
Ty nu är det på denna dikten slut.
Hvad skönt här finnes, får du nu bedöma
Hon är men jag vill henne ej berömma!

Höstagillet.

 Nu grebbor och drängar samlats,
 Ja gubbar och gummor ock,
 Nu stojande glädje höres
 Från denna torftiga flock.

Och logen, der förut slagan
 Man hört hela dagen lång,
 Han har nu, upprymd och fejad,
 Fått blifva en danssalong.

En gammal speleman tagit
 Sin plats på en rankig stol,
 Han nickar och stampar takten
 Och gnider sin slitna fiol.

Så kraftfullt fötterna stampa
 I takt så godt de förmå.
 Och logens lergolf det dammar,
 Det aktar man föga uppå.

Fast svetten lackar från pannan,
 Man saktar ej farten, åh nej!
 Då glädjen står högt i taket,
 Man har icke tid; tjo, hej!

Ja flåsen nu, svettens och glädjens.
 Hugg i! ännu friskare tag;
 I fån hela året tråla,
 Er bjudes ej gille hvar dag.

Katzenjammer.

Vår tid det är en usel tid, ja usel rent
 besatt!

Nu har man icke vördnad mer, nej knappast,
 för en katt.

Nymjölkad mjölk jag fått så rar

I många herrans år,

Men nu en annan tid man har;

Nu får jag knappt en tår.

Och råttor sedan! stora, små, men blanka,
 sköna djur;

Ja då det kunde löna sig att ligga uppå lur

Och sedan med ett vackert språng

Man tog och det med kläm!

Nu kan jag söka dagen lång,
 Men finner icke dem.

I går jag hos en oxen fann ett litet tidningsblad
 — Jon, ryktaren, väl tappat det — hvad jag
 blef hjertligt glad
 Och tittade mot himmelen,
 Jag genom fönstret såg,
 Och solen sken på tidningen,
 Som uti båset låg.

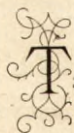
Att ej beherska sig, jag vet nog af att det
 är skam,
 I glädjen jag dock glömde det och jublade
 jam, jam!
 Jag minnes än hur glad jag tog
 Den kära tidningen
 Och undan i en krok mig drog,
 Att ostörd läsa den.

"Vår tid det är en usel tid, allt heligt tram-
 pas på
 Med raska steg och säker takt vi mot för-
 derfvet gå.
 På djefvulen snart ingen tror
 Och ej på helvetet"
 — Ja tidens onska är då stor,
 Ja det är säkert det! —

”Och verdens sista tid helt visst skall snart
 för dörren stå.
 Det händer allt att Antikrist en vacker dag
 vi få.
 För hvarjom är det uppenbart,
 Som någonting förstår,
 Att verlden nu, och det med fart,
 Emot förderfvet går.”

Så stod der — jag strök bort en tår. — Ja
 tidningen har rätt;
 Den, som blott vill, han kan det se på mån-
 gahanda sätt.
 Nymjölkad mjölk man icke får,
 Man får ej rättor fatt;
 Emot förderfvet verlden går,
 Det märkes af hvar katt.

Gubben.

 Tag hatten af dig! det kräfver
 Vördnad det hvita hår,
 Och buga dig djupt för gubben,

Som der så allvarsam står,
Ty han har kämpat i lifvet.

Som liten han visade anlag
För kamp, för strid och för kif,
Och alla spådde åt gossen
En gång ett ärofullt lif.

Så åren gingo. Han växte,
Han mycket pröfvade på
Och modet växte i barmen
Och kraften växte också.

Snart visste ryktet berätta
Om bragder, om stora ting,
Som ynglingen hade utfört,
Hans namn flög nu vida kring.

Han plundrade städer och fästen,
Han skändade mången mö,
Hans rykte växte med fasan
Så vidt öfver berg och sjö.

Men tiden rostade klingan
Och röfvade armens kraft
Och hjälten sågs småningom mista
Den styrka, han fordom haft;

Men fastän kraften är bruten,
Så leker ändock hans håg
Ännu som i fordomtima
Med blodiga vikingatåg.

Och blicken lifvas och handen,
Förr kraftfull men nu helt svag,
Sig knyter då minnet målar
Sitt fordom i raska drag.

Och gerna önskar han sladdra
För de uppväxande små
Om sina store bedrifter,
Han gläds då man hör derpå.

Nu kan han endast berätta,
Hans handlings tid är förbi,
Och dessemellan försjunka
Ned i ett stolt drömmeri.

Tag hatten af dig! din vörndnad
Kräfver det hvita hår;
Vet gubben är svenska nationen,
Som nu så allvarsam står
Försjunken i gamla minnen.

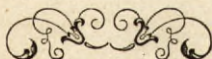
Höst.

elt nakna stå träden, men så är det ock
 höst,
 Och en gång de åter, de ha denna tröst,
 Nog få sig en drägt både vacker och ny,
 Då det lider mot våren;

Men här i mitt inre det kännes nu så kallt,
 Det är liksom vore det plundradt på allt.
 Och vinden — han blifvit så isande, hu! —
 Höres sjunga en grafsång.

Mitt blod, som af glädje och bitterhet förr sjöd,
 Nu är det så lugnt, ja nu är ingen nöd!
 Nu kunde man handla förståndigt och klokt,
 Om man endast det ville.

Ja nog är det roligt då man, fordom en tok,
 Har hunnit så långt att man är blifven "klok";
 Men bäst utaf allt är väl hinna så långt
 Ännu i sin ungdom!

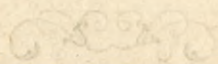
Hörs

Hör oss, som vi trösta, men så är det öns
Hör
Och en gång de åter, de ha denna öns,
Nog är sig en dräkt både iacker och ny,
Ist det lider mig vänt.

Men här i mitt järn det kännes nu så kallt,
Det är likasom vore det blindt och på vill,
Och vinden — han blifvit så isande, tul —
Höras stungit en kristning.

Min blod, som en glädje och biterhet för sjöd,
Nu är det så lugnt, ja nu är ingen nöd!
Nu kunde man handla försändigt och klokt,
Om man endast det ville.

Ja nog är det roligt de man, fordom en rok,
Här bunnit, så långt ut man är blifvit i klok,
Men best mitt allt är väl minn så långt,
Ännu i sin ungdom!

PROSAKRATT.

ПРОСАКРАТЪ

Midssommar.

Ha, ha, ha! hi, hi, hi! En glad början, icke sant? men hvarför ska' en alltid va högtidlig som klockaren derhemma, då han sätter upp salmnummern i kyrkan om söndagen?

Men skrattet?

Skrattet kom från ungdomen derborta, som ändtligen fått majstången färdig; ty på den tiden förstod man ännu att klä' en majstång och dansa kring den också. På den tiden förstod man ock, att då man är ung, bör man vara ung och röra på spelet, vara munter och glad och städse ha för ögonen den gamla strofen: när du blir gammal så blir du så tung. Ja ungefär så tänkte man då, derfor klingade också skrattet så gladt, så gladt att man ännu känner sig frestad att stämma in, endast man tänker på den tiden.

Min bror och jag kommo ej dit förr än stången var färdigklädd, men vi fingo ju ändå vara med om det högtidligaste: resandet af densamma. Hvad vi haft brådt om, så att vi skulle kunna bli frie snart. Vi hade plöjt af alla krafter, och nu tyckte vi att det icke var förmycket att vi blifvit frie så att vi kunde få hjälpa flickorna ett grand, och de tyckte visst också att det ej var för mycket.

Nu var verket fulländadt. Hög och ståtlig reste majstången sig mot skyn. Pionerna och kejsarkronorna togo sig så bra ut der uppe i toppen, så det var en lust och glädje att se.

Som det ännu var en god stund innan man plägade samlas kring majstången, följdes vi åt hem.

"Grebbeborna kunna nock behöfva sej lite smör o brö' och lite kaffe mä," sa' mor, och då hon sagt det, var det ej värddt att sätta sig deremot.

"Nu få vi allt gå, om vi inte ska komma mä de siste," menade en och annan.

Att vi skulle komma sist, vi som klädt majstången, det kunde naturligtvis ej komma i fråga.

Inte kommo vi först den gången, men

sist kommo vi då ej heller. När vi kommo, voro redan några uppe och svängde sig kring majstången.

Musik hade de väl ej, men hvad behöfdes också det, då Löfdal, han som va' gesäll hos Skräddare-Andersen, sjöng för dem. Hvad det klingade:

"Höga berg o djupa dalar

Här ä vännen, som mej hugsvalar?" . . .

eller:

Hopp o ud o å

Hallalilalla, trallalala

Stora träsko på

Sjong fallilalla.

Du ska' tro att Löfdal kunde både sjunga och dansa och det som en hel karl; ett friskt humör hade han då också och glad var han städse hur det ock gick. Glad blef han också nu, han som alla vi andre, för nu kom spelemannen, Andersa lille Sven, en som spelat vid fler bröllop än du kommer till.

Så svängdes der om.

En och annan, som tror att han förstår sig på dans, hade väl rynkat på näsan åt oss, men nog hade vi roligt, och det var hufvudsaken, och nog höllo vi oss då varma också.

"Nä men titta bara på, nu går solen

opp," sa Jensa Elna, och så kramade hon min hand.

"Ja, ja tror dä," sa' jag, och så kände jag mig så glad och upprymd, för Elna var en snäll flicka, vacker var hon också och se'n så treflig.

Ett besök hos en spåqvinna.

En söndag i början af våren gjorde jag ett besök i J. hos en gammal kamrat och vän till mig. Som det var det herligaste vårväder man kunde tänka sig, solsken och fågelqvitter, begåfvo vi oss ut på ett ströftåg kring nejden. Jag har många gånger märkt, att den trakt, man första gången besöker, vanligen lemnar ett vida angenämare intryck än den, som man känner till, om ock den senare är vackrare än den förre. Om detta får tillskrifvas endast nyhetens behag eller det har en annan mera förborgad grund vill jag lemna derhän, jag endast anmärker det som ett konstateradt faktum.

Nog af! denna trakt kunde rimligtvis ej ega det minsta anspråk på att kallas vacker — ett flackt flygsandsfält med något magert fure vid synranden, en och annan koja, till och med dessa sparsamt ditplanterade — i dylika trakter ser man sällan ståtliga herresäten, — och en bergås, för undanskymmandet af den andra sidan af trakten, en sida som troligen ej var mindre vacker än denna; en dylik trakt kallas vanligen ej naturskön — men detta oaktadt funno vi den angenäm, och lärkan — sångfoglar i allmänhet och lärkor i synnerhet hafva ej instinkt för naturskönhet — lärkan hade ej ouppmärksamma åhörare, der hon drillade uppe i det blå.

— Ser du det der huset, som ligger der borta? frågade min vän, N.

— Den der lilla, grå kojans?

— Ja.

— Kan du gissa hvem som bor der?

— Måhända något gammalt original till ungskarl, som på gamla dagar vill uppträda som sandödlan, här slagit ner sina bopålar, antog jag mycket fyndigt.

— Ah nej! bättre upp! Min vän försökte att se mystisk ut, något som ej lyckas öppna, redliga karakterer, "der bor . . ." han gjorde en konstpaus för att rätt eftertryckligt

kittla min nyfikenhet, "der bor . . . en spåqvinna."

En spåqvinna! åter en illusion dödad: från barndomen hafva spåqvinnor blifvit mycket omhuldade af vår fantasi; något af den mörka natten, af vindens tjut och naturens tandagnisslan finnes i bilden af en dylik, eller ock en liten, idyllisk af slingerväxter omkransad koja, i hvilken en gammal, mild, silfverhårig gumma sitter, och ett förälskadt par, skönt som endast förälskade kunna vara det, står lyssnande vid dörren med armarne slutna om hvarandras lif, som det höfves dylika, för att af den gamlas darrande läppar höra sitt tillkommande öde. Det hela "poetiseradt" af månens darrande sken och trädens mystiska hviskningar. Något dylikt var det ej vi sågo här: en gammal, grå men ej förfallen koja! Möjligen var dock dess innevånare intressantare; hon var ju spåqvinna!

— Har du aldrig hört talas om mor Pernilla?

Mor Pernilla! Ja, det var verkligen P-e-r-n-i-l-l-a. Jag erkände min djupa okunnighet, om henne hade jag sannerligen aldrig hört ett ord.

— Hon är annars känd vida omkring, förklarade N., folk från nära och fjerran be-

söka henne, för att med hennes hjälp kasta en blick i det fördolda.

— Du har naturligtvis varit der för att tillfredsställa din nyfikenhet i ett eller annat hänseende, antog jag.

— Ingalunda, svarade N., då jag händelsevis ej, som du vet, varit här på platsen så länge; men jag har tänkt att besöka henne någon gång. Om dig så synes, kunna vi ju nu göra henne vår uppvaktning.

Förslaget behagade mig, detta så mycket mer som ännu ingen sibylla varit föremål för min skärskådan, oaktadt jag länge hyst åstundan att se en, som "förvetna" konster brukade.

Vi voro vid målet.

Redan vid inträdet i denna boning, fingo vi lära oss ödmjukhet: dörren var ytterligt låg; N., som gick främst och af vana blifvit oböjlig törnade emot dörrposten rätt försvarligt; jag såg detta och tog mig i akt. Rummet, hvari vi inträdde, var lågt; ljuset insläptes mycket sparsamt i detsamma af ett enda litet fönster, följdén var att en behaglig halfskymning herskade derinne, för öfrigt var allt ytterst snyggt och gaf ett behagligt intryck. I en vrå vid spiseln satt en hopkrumpen gestalt och såg efter en kaffekittel, som puttrade på

elden. Vid vårt inträde reste hon sig upp. Hon såg ut att vara mellan femtio och sextio år, var liten till växten, hade ett intelligent ansigte med stora, egendomliga ögon, som man skulle kunna tilltro förmågan att blicka ned i de mest undangömda vrår i den besökandes innersta, och för öfrigt var hon mager som ett skelett. Sådan såg hon, spåqvinnan, ut. Hon var ej sådan som den bild jag, med tillhjälp af trakten, huset och hennes mindre sibylliska namn, gjort mig af henne.

N., som hon kände till utseendet, frågade huru hennes dotter, som var gift och för ej länge sedan flyttat från J., hade det.

"Åh, jo, hon har det väl bra, åtminstone skrifver hon ej annat . ." hon tystnade och kastade en blick på mig; N. upplyste henne om att jag var en vän till honom. Om det var tillfölje af denna rekommendation eller deraf att hon fann mitt ansigte ingifva förtroende, nog af, hon fortsatte . . ."det är likväl besynnerligt med kortlapparna: då min svarson var i Amerika — men jag litar på er tystlåtenhet; det jag nu vill tala om borde ingen, utom den det rör, veta — då min svarson var i Amerika, lade jag kort om honom en och annan gång. Hvarje gång såg det ut i korten som om ett främmande frun-

timmer delade hans penningar med min dotter. Jag ville naturligtvis ej göra henne bedröfvad, därför teg jag med hvad jag såg; men hon förstår sig också lite på korten, och hon såg detsamma. Hon blef ledsen. Jag tröstade henne med att hon måhända såge fel eller att korten ej visade rätt, sådant kan ju hända en och annan gång. Så i höst kom han hem. Nu blef allt godt och väl, men hur det var, kunde jag ej blifva helt och hållet lugn. En dag reste han till sta'n. Jag lade nu kort om honom igen, och såg att han stod i brevexling med ett fruntimmer, som bodde långt aflägsset, äfvensom att ett bref från detta fruntimmer väntade honom, om han ej redan fått det. Då jag så kom hit in, fick jag se min dotter, sittande der borta på stolen och gråta; hon hade, kan tro, också lagt kort om honom och sett detsamma som jag. "Gråt inte!" säger jag då till henne, "gråt inte! Om jag nu voro ung, vet jag nog hvad jag gjorde."

"Hvad då?"

"Jo jag skulle kasta en schal öfver mig och gå ner till stationen, för att höra efter om något bref kommit till honom." Hon gick. Ett bref hade verkligen kommit dagen förut; det var från ett fruntimmer i Amerika.

Hon skref och tackade för det bref, hon fått från honom på nyåret: "ingen nyårsgåfva, om än aldrig så dyrbar, kunde uppväga detta", skref hon. Hennes man hade kört henne från hemmet på sjelfva nyårsaftonen; hon hade fått ge sig ut i snön. Hon hade gått till en väninna; der hade hon läst hans bref. "Kom snart", skref hon vidare, "och tag din son med dig. Har du ej några respenningar, skall jag sända dig. Sedan sätta vi upp spisning någonstädes, sedan skola vi hafva det så bra, så bra; du skall få slippa att arbeta . . ." Det var icke nog galet ändå, utan han hade ett fruntimmer, som var gift. När jag fick veta detta, fick jag en sådan afsky för min svärson, att jag ännu aldrig känt något dylikt: jag kunde knappt beherska mig.

För att förklara hvarför han nödgats skrifva och sända penningar hem till Sverige, hade han uppgifvit för henne, i Amerika, att han hade en son här, som hans syster tog vård om. Han hade naturligtvis ej vågat tala om för henne, att han var gift i Sverige. Om jag varit ung, och i min dotters ställe, nog vet jag då hvad jag nu hade gjort: jag hade — det blixtrade till i hennes egendomliga ögon — jag hade strax visat honom dörren,

nog hade man kunnat draga sig fram en dylik förutan, men hon . . . men det kan då vara detsamma! — ”

Hon tystnade. Vi sutto försjunkna i tankar. Hon hade visat oss några taflor af en roman ur verkligheten, en sensationsroman, om man så vill, utspelad på denna och andra sidan Atlanten. Hon hade tecknat dem med dessa enkla men gripande färger, som endast stå en moder till buds.

Ur våra tankar upprycktes vi af ett: ”nu är kaffet färdigt! Får jag bjuda på en kopp! Se'n ska vi väl lägga kort; ni har väl kommit hit därför.” Vi medgåfvo detta.

Sedan kaffet förtärts, framtogos korten. Med en färdighet, som utvisade lång öfning, uppradades nu dessa på det enda i rummet befintliga bordet. Jag, såsom främling, blef först spådd:

”Det ser ut som Ni snart skulle komma på en begrafning, men det blir ej någon så sorglig begrafning för Er: dödsfallet blir ej i Er slägt.

Här ligger en längre resa, det ser ut som Ni skulle göra den tillsammans med ett äldre fruntimmer och en karl. Ni kommer att få något pengar genom den der resan.

Här är hon, som ni mest tänker på, hon

tänker mycket på Er också, men det ser ut som ni ej skulle få hvarandra; det ser mörkt ut kring er, jag kan ej säga hvad som skiljer er åt, det ser ut som en mörk karl lade sig i vägen för er lycka. Ni skall snart bli bjuden på ett bröllop, men kommer ej att biva det.

Här ligger ett arf till Er från en äldre karl, som på långt håll är slägt med Er.

Ni kommer att göra en affärsresa, på denna resa blir Ni bekant med henne, som Ni skall gifta Er med."

Sådant var hufvudinnehållet af spådomen, en af de sista spådomar hon utsade: några veckor efter fick jag, genom min vän, veta, att spåqvinnan, mor Pernilla, gått dit, hvarifrån ingen återkommer, och der vårt sökande efter det rätta och sanna väl ej är ett dylikt famlande som här nere.

Har något af det, hon förutsade inträffat? Ja, allt, utom den sista delen af spådomen: ännu har jag ej lärt känna henne, som skall strö rosor på min lefnadsstig, som skall blifva min ledsagarinna genom jemmerdalen. Jag fruktar, att jag en gång, på någon resa, kommer att göra denna ovanliga dams bekantskap. Måhända att någon af eder, i Evas

döttrar, som läsen detta, är utsedd till denna ovanliga lycka.

En restripp.

"Nu staaer jeg paa reddeu og skal fare,
Gud veed hvis jeg kommer hjem igjen,
Adjö alla piger saa rare
Adjö du udvalgteste ven — — —"

Det var verkligen i sista stunden jag kom med. En signal, och bort vaggade tåget. Hvilken lycka att jag kom med! Hvilken lycka för både dig och mig!

Jag vill nu försöka att omtala det hufvudsakligaste af hvad jag såg, så att verlden, som så gerna vill förkasta allt, ändtligen en gång skall få se en reseskildring, mot hvilken intet kan anmärkas, om ej möjligen det, att den ej är lång nog.

I samma vagn som jag åkte i — en vagn indelad i fyra afdelningar, lika med skådespeleu förr i verlden* och hög och smal samt med tecken af en svunnen prakt; nu vet du hvad det var för en vagn — i denna vagn åkte, i första afdelningen fem st. qvinsperso-

* För mycket, mycket länge sedan. Förf. anm.

ner, ett par af dem voro rätt behagliga att se på, i andra afdelningen två samspråkande käringar, i tredje en på en bänk hvilande gubbe och jag, i fjerde afdelningen tre ätande manspersoner och en som söp. Alltså, "ett hyggligt sällskap och hedervärdt", som Braun på något ställe uttrycker sig.

En blick eller två utom fönstret.

Der ha vi en fyra à fem st. hästar, som glömma att de äro på gräsbete för att med starkt upplyfta hufvuden betrakta oss. Der ha vi lika många personer, som äro ute för att luka potatis, men glömma hvad de ha för händer för att titta på oss. Der ha vi en ko, som äter gräs, och en kalf, som sätter svansen i vädret. Der ha vi ett par större backar, som äro pyntade med stora och små stenar. Der ha vi ett hus, som ännu ej hugnats med tak, och ett rödmåladt med hvita fönsterposter.

Gud hvad här är vackert.

Ack hvad det ändå har för många behag att resa på jernväg:

Ack om jag ändock hade tid,

Då skulle jag på jernväg fara.

Hvad herrlig lott det skulle vara;

Då reste man från lifvets strid,

Ifrån dess alla små bekymmer,

Som man påstår att ögat skymmer,
 Och reste sig till godt humör.
 Ja, gick det som det skulle gå;
 Då skulle man väl en gång få
 En plats som konduktör!

Men bort med alla poetiska tankar och
 tidsfördrif, som kunna förhindra en förständig
 man att vara fullt vaken!

En station. Dörren slås i med en kläm,
 som på det mest otvetydiga sätt tyckes säga:
 stick inte näsan emellan!

Hur många stationer vi så reste förbi
 kan jag ej säga, då jag under senare perio-
 den af min resa kröp allt för långt in i ett
 hörn af vagnen och fördjupade mig allt för
 mycket i mig sjelf för att observera dylikt.*

"Fem minuter!"

"Hvad tåget ändock är hyggligt som
 håller hela fem minuter för att jag skall få
 tid att stiga ur.

"Hor laint ha vi te — —?"

"Ah dor ä väll krings ve en mil."

"Da va faseled ä där så laint!"

Men qvicka tankar och raska ben! så är
 mitt valspråk.

* Det är heller ej så lätt att, med den svindlande
 fart Sölvesborgståget har, få reda på alla stationerna
 mellan Kristianstad och Fjelkinge.

Här ha vi en hoppgifvande, barfotad ungdom, som är ute och springer i bara skjortärmarne.

"Hor laint ha vi te — —?"

"Da ä bara en liden bid; en fjäringsväg."

"Jae da va nöed anned: ja råga ijåns ain, som sae dor va en mila vaj."

"Tro da! ah näe."

När nöden är som störst, är hjälpen som närmast! Tre fjerdedels mil afqvittade så i början af en marsch är något, som kan sätta äfven den trumpnaste menniska i godt humör.

Nu gäller det endast att gå fast honom, som går der borta, så att man kan få sällskap på färden.

"Säden står ju rätt vacker här?" det var som vanligt sant jag sade, ty "manshög vajade rågen."

Detta var början till ett intressant sampråk mellan mig och vandraren, som i likhet med mig visste både ett och annat, då han en gång i verlden varit gårdfarihandlande, men nu deremot hade egen krämbod inom Sveriges landamären och stod sig godt, enligt hvad jag efteråt af annan person fick veta.

Der stod målet för min resa. Han stod och såg på ett par som höggo bränsle.

Hvad han blef glad då han såg mig!

Hvad jag blef glad då jag såg honom!

Sedan jag blifvit på det bästa välfägnad och sedan något af glädjen vid detta vårt oförmodade återseende hade lagt sig, framkom jag med förslaget, att vi skulle göra sällskap för att se "hornet och pipan."

Så gåfvo vi oss i väg.

Och solen sken och landsvägen rök och lärkan sjöng och vi blefvo allt mera dammiga.

Jag gjorde under vår färd ett litet rön, som måhända är viktigare än man tror och som kanske ingen förut observerat; om man under sommaren slår med sin käpp på gräset i landsvägsdiket, så ryker det, så dammigt är det.

Vi voro vid målet.

Vi sågo Ljungby horn och pipa, och båda befunnos vara krokiga. Hur gamla dessa trollens qvarlåtenskaper äro, frågar jag ej efter att säga.

I sammanhang med hornet och pipan kan jag omtala något, som jag nu fick veta och som, enligt hvad jag mins, ej är omnämndt i historien om dessa saker:

Då drängen, som hemtat dem, kommit hem till Trolle Ljungby och lemnat sakerna och fått hingsten, som han haft att rida på,

ner i stallen, var han hack i häl förföljd af trollen. Han lade sig då i krubban hos hästen, och trollen rusade in i stallen. Som det var mörkt i stallen, kunde trollen ej se hvart deras fiende tagit vägen. Hingsten, som lär varit en vild slagskämpe, afhöll dem från att ransaka i hans närhet. Allt hade för drängen aflupit väl, om han ej haft den olyckan att ega en fästmö. Som trollen på det mest publikanmessiga sätt ransakade der nere i stallen, inträdde fästmön med en lykta i handen. — Hvad skola qvinnor med lyktor? Äro de ej nog bländande dessa förutan? — Trollen fingo sina ögon öppnade och drängen fick sina utrifna samt blef för öfrigt plockad sönder så smått af trollens flitiga fingrar, att hvarje bit ej var större än ditt lillfinger.

Så gick det egentligen till, enligt hvad man berättade mig.

Det är ett ej ovigtigt bidrag till Ljungby horn och pipas äfvensom qvinnans historia. Det bevisar äfven att det ej under alla tider varit förenadt med behag att samla fornsaker. Må drängens öde afskräcka er, I som i kulturhistoriskt intresse snoken land och rike omkring! Må qvinnans uppförande verka afskräckande på eder, som ännu ej haft någon

fästmö, och väcka besinning hos er, som fått! Om detta bidrag till Ljungby horn och pipas historia endast verkade detta, komme hela människoslägtet att stå i den största tacksamhetsskuld till den djerfve drängen, som blef ihjelrifven af trollen, ja äfven på ett mera indirekt sätt till drängens fästmö, trollen och mig.

“Ska’ vi nu gå rätt fram öfver mossen, så komma vi ju mycket genare.”

“Genväga ä senväga! Gerna för mig, men om du skulle falla ner i en af torfgrafvarne och vådliga omkomma i en af Sveriges största torfmossar, två jag mina händer.”

Torfmosstigt! säger du — kanske!

Vi gingo.

Här var en torfgraf, som vi fingo gå omkring, der en.

Här var en vipa, som flög upp, der en. — Hvad jag tycker om vipor, synnerligen de på Ljungby torfmosse! Skada att här ej finnes dylika litet allestädes. —

Efter sju sorger och åtta bedröfvelser kommo vi fram till byn, der folket var selsatt med att sätta tobak.

Så gingo vi in till Bondesson, han som ej skrifvit Halländska sagor, Svenska folksagor, Jon i Slätthult, Hallings Anna, Allmoge-

historier m. fl. m. fl., och han bjöd oss på kaffe och cigarrer, som vi läto oss väl smaka.

Hvad det är herligt på landet, särdeles i de trakter der man odlar tobak!

Så gingo vi hem glada i sinnet och trötta i benen.

Då snart sagdt hela verlden för närvarande vet hur det går till att sofva, vill jag ej beröfva ett kommande sekels skriftställare förmånen att vara de första att berätta detta.

Hur det går till att vakna vet jag icke ens sjelf, ehuru jag nu i öfver tjugo år regelbundet vaknat hvarje morgon.

Hur det så var, vaknade jag äfven i dag, men uret visade ej på mera än fyra. Öfver det märkliga i att vakna vid denna tid, låg jag och förargade mig till klockan fem.

“Är det Ljungby gamla trolls hätska afkomma som förmäna mig att njuta en välbehöflig morgonslummer!” utropade jag under det jag vred mig så det knakade i sängen.

“Jaså du ä vaken nu, gamle gosse, tåget går kl. 7“, ett känt hufvud var inkiladt i dörröppningen.

En pojke stod derute och höll hästen.

“Adjö, adjö!”

Hästen sprang, lärkan sjöng — hon hade också blifvit väckt vid denna tid på dagen

och så hade hon fått i skallen att sjunga, för att på något sätt fördrifva tiden till frukost — och allt mera närmade vi oss civilisationens stråt, jernvägen.

“Ser du den der stenen?”

“Är det den som brukar vända sig hvar gång han luktar nybakadt bröd?”

“Hvilken sten gör icke det! Nej den der ä hvassare än så: dä ä “Trolla sten“, som brukade klifva upp och dansa på guldpelare hvar julanatt förr i verlden.“

Den som hade det så att man fick dansa på guldpelare en gång om året!

Jongbar.¹

(Bygdemålsteckning från sydöstra delen af Vestra Göttinge härad).

Jae da ä då vesst å sant öd² ha dai³ ännv vella si⁴ om Jongbar, va ad då ain donnor kar pe manga veis; da ä barra nöed⁵ arted öd ja inte kommed te snack' om 'an

¹ Ljungberg, ² att, ³ de, ⁴ säga, ⁵ något.

farr⁶ for han tjäna annors te vårt näer ja va barra liden glött.⁷ Ain gang skolle ja tellemäns följa mä 'nom te skoss mä aitt par ossa,⁸ ja huskor⁹ ad som da vaed i går, fastens ja öllt¹⁰ inte va monn¹¹ ain trai¹² 'la fira¹³ år ve da tefälled. Ja hade fäed ain spinkane spankane nöior¹⁴ vallmansrack å dän fe ja löv¹⁵ te ha på me ätte ja skolle ud mä Jongbar; jae da va då som sait¹⁶ va ain rack for ölla racka, for han vara i meen¹⁷ år.

“Pågen ska lära å ria,“ mainte Jongbar tro på, å se lötte 'an me opp pe dän aine ossen, “dän töliaste¹⁸ ossen i varden,“ sae 'an; “du ä snart stora karen, Pär,“ sier 'an te me, “däffor får du öllt lära de te å ria lide se smått.“

Ja ha tainkt på ad manga ganga sinn å ja ha ölle töckt liasom öd da allri nönnstings¹⁹ vaed se löled²⁰ å ajera storkar som näer Jongbar lötte me opp pe ossen.

“Vell du ha de nöed å hålla i se kan ja vänna de pe hint²¹ hålled,“ mainte Jongbar, män ja mainte då på öd ja saed²² bra som ja saed.

⁶ förr, ⁷ barn, ⁸ oxar, ⁹ minnes, ¹⁰ allt, ¹¹ mer än, ¹² tre eller fyra, ¹³ splitter ny, ¹⁴ lof, ¹⁵ sagt, ¹⁶ många, ¹⁷ tåligaste, ¹⁸ någonsin, ¹⁹ roligt ²⁰ det andra, ²¹ satt.

Så saed ja där å Björn, da va ossen, va tölior som aitt lom²² å ja saed då se nacka-höjor se da va ain löst te'ss vi komme te Storagorsle, där dönnt²³ ja i goled. Jongbar lötte me opp ijen å se saed ja på te . . . män da va då som sait ä inte da ja skolle tal om udan da va ju om Jongbar; han hade då inte vaed se tabbedor²⁴ å se nönnsti.

Nåer han va i sin oppvaist²⁵ lo 'an ain gang opp aitt le²⁶ för ain finor tjöbstakar,²⁷ där kom tjöranes. Jongbar vänta se ain liden paing,²⁸ som han då inte fe,²⁹ å se sprang 'an ätte vajiinen.³⁰ "Ha vell pågen ha för ain dans?" sier karen där saed i vajiinen te 'nom där tjörde.

"Ja vell ha ain paing för ja lo opp leed!" skrigor Jongbar.

"Ja har inga painga," mainte då karen på.

"Stackas harre; langor rack,

Inga painga; dåled nack!"

skreg Jongbar ätte 'nom. Då ble då karen oppediador³¹ å kast ud ain haille töllskälling te 'nom.

Nu va ad så öd Jongbars moer, Jongbarrskan, dai kalla na, inte va raint förvail

²² lam, ²³ föll, ²⁴ oäfvén, ²⁵ uppväxt, ²⁶ led, grind, ²⁷ köpstadskarl, stadsbo, ²⁸ peng, ²⁹ fick, ³⁰ vagnen, ³¹ uppretad.

troddor. Så ain gang Jongbar å nöena³² anra småbydinga va ude å legte, kommor läns-
mannen tjöranes. Näer Jongbar så da, bur-
de³³ 'an springa å skriga: "ja veed nöed,
män bevars vil frå å si ad!"

Länsmannen va då forveden³⁴ på ha da
konne va for nöed å se höllt 'an stilla å sier:
"si me ad," sier 'an, "se ska du få de ain
paing."

Näe Jongbar va lide modvelior,³⁵ män
näer 'an så fe ain paing te, snacka 'an då
om ha da va, å da va öd moern hade sytt
aitt par nöia bysor³⁶ te 'nom å ain gammel
saick.³⁷ Jongbar flötte se då da fortasta han
konne se han slapp då å småga suärten dän
gangen, å länsmannen fe då tjöra mä dai
raian.

Öd pågen skolle ble krissman näer han
bleed nöed te åren, da konne en då slå se i
backen på, å dad ble 'an då åsse.

Dai finge då inte stort rätt pe 'nom där
hällor.

Ain gang dai va ude å ree, hålde 'an se
lide frammanom d'anre, bag velle 'an då inte
järna ble.

"Håll de i leed³⁸ din bleckstsjongane,

³² några, ³³ började, ³⁴ nyfiken, ³⁵ motvillig,
³⁶ byxor, ³⁷ säck, ³⁸ ledet.

stortosie skotosing!“ skrigor då löcknanten te.

Nu va dor ain stätta tätt ve, där ble Jongbar hållanes; han konne inte sai nöed le³⁹ sae 'an, däffor töckte 'an da va se gött å hålla i stätteholed.

Nu ble då löcknanten raint töppedor:⁴⁰ “ri öd innersta hällvete!“ röd 'an te.

Jongbar ödsta⁴¹. Näer 'an reed aitt stick e vände 'an om ijen.

“Gu' bevars löcknanten,“ sier 'an, “ska ja ha hailla mondörningen mä me?“

Ain kvail befäled va samlad pe Jongby haj, skolle dai ha fram Jongbar te snack om hestorjor å tosafora för se. Da va då ässe dän varste dai konne ha te ad, sinn han kom med reded pe ganga, laina⁴² 'an allri. Hor da nu va, velle 'an då inte reded te mä ad, män se fe 'an se då nöena syba å se burde 'an:

Da va pe da veised öd dor va ain gang ain skreddare å ain skomagare, som va lide bekanta mä inganra å vaed ude hår pe sett håll i varden, där möttes. Som dai så stoe där å snackas ve, så, hor ad bar se, sier skomagaren te skreddaren: “du har kanse

³⁹ led, grind, ⁴⁰ topp rasande, ⁴¹ åstad, ⁴² teg.

barra inte," sier 'an te 'nom, "reda på öd här fins ain Harre å Gud te . . ." män befäled ha kanse hört ad farr, se ja behövor inte snack om ad? sier Jongbar.

"Näe," mainte dai, "ga du barra på!" sae dai.

"I da va arted," sier då Jongbar, "öd inte befäled hört snackas om da, som ä se lärda; ja hörde ad då när ja va barra liden glött, å dor ä då ingen i hälla Jynga härad där ä nävahöj, udan han hört öd här fins ain Harre å Gud te."

Da finge dai för sett besvär.

Ve aitt möde dai va på re Övorsten kring blann mannskabed å velle ha reda på hor dai konnad barja se, för da hade vaed aitt faseled dåled årsmål då. Så kom 'an bort te Jongbar mä.

"Hor ha du konnad reda de? Ha ha du jort?" sier 'an te 'nom.

"Gu' bevars Övorsten," sier då Jongbar, "ja ha stegt päor."

"Ha du konnad fött de på da," skrigor Övorsten te.

"Jae, Gu bevars Övorsten," sier Jongbar, "ja ha aided⁴³ opp dom ätte hänn!⁴⁴

⁴³ ätit, ⁴⁴ efter hand.

Sådan han va pe lägered telli⁴⁵ va 'an hemmakring ässe, ölle hade 'an nöen tosafora för se.

Ain gang, da va ve julatien, je 'an å te Spelemanna-Johannesens å skolle kan tro skud ud da gamla åred. Nåer 'an så kom ing pe gåren, sto där ain hob mä gamla vaijna⁴⁶ å tocken bröde, dai lesta 'an bort te dörana; ain dail jul, där lå i ain krog, stabla 'an ässe opp pe hint. Nåer 'an så hade ad som han velle, satte 'an bössan te vaiggen⁴⁷ å skod se da ronga i hälla hused. Spelemanna-Johannesen skolle ud å ha fatt i sköten, män han så inte te nöen, for Jongbar hade tainkt som så: "dän där har veed⁴⁸ går å veijen,"⁴⁹ sae pågen, mötte byatjöiren, å se hade 'an lestad se bort i ain krog. Da va kolane mört om kvailen å Spelemanna-Johannesen, där kom ud frå tännted⁵⁰ i stuan, så inte bragged dor va ve fastetrappen å se kom 'an opp i hälla mörrjan⁵¹ å ramla kull blann vaijnana å julen.

"Da ä jul övoröllt!" skrigor Jongbar å ödsta.

Så va 'an å te Rige-Pärs Nailsa ain gang ve skyrens⁵² ti å jalp te mä ingaganed.⁵³

⁴⁵ sådan, ⁴⁶ vagnar, ⁴⁷ väggen, ⁴⁸ vett, ⁴⁹ ur vägen, ⁵⁰ ljuset, ⁵¹ bråten, ⁵² skördens, ⁵³ inåknigen.

Nu va ad då som da bar se mä barjningsväred, för da raina⁵⁴ förjämnan här da i ain lang taga. Rige-Pärs Nails maina då öd da va liasom lide arted mä da rainaned ätte da inte konne hålla oppe ijen, å da konne då hem som hälst töcka.

“A da konna vi då tacka Lasarus för, för da han ä se barmhartior å se!” sier Jongbar ain gang rainaned kom pe tals ijen.

“Lasares!” sier då Rige-Pärs Nails, där kanse barra inte hört snackas om dän mannen, för han va då inte se falia bibelspraingdor inte, “Lasares, had mainar du mä da, Jongbar?” sier 'an te 'nom.

“Jo du ska veeda öd näer dän Rige mannen, där bleer tastor⁵⁵ titt om tätt, vell ha lide å drecka sier 'an te Lasarus öd han ska fly⁵⁶ 'nom lide vått,” snacka Jongbar för 'nom, “näer så Lasarus taed se näven föllor å vann å ska ji dän Rige mannen, rar 'an inte för dom däroppe; då slår 'an ud ad å se stöbrainor⁵⁷ ad å sinn tarrar⁵⁸ han fingrana å se rogar⁵⁹ ad.”

Jae telli va Jongbar; meen stöllafora hade 'an för se, män han mainte inte se illa mä ad. Han tövlas⁶⁰ mä sin vard⁶¹ da bästa han

⁵⁴ regna, ⁵⁵ törstig, ⁵⁶ lemna, ⁵⁷ ösregnar, ⁵⁸ tor-
kar, ⁵⁹ duggregnar, ⁶⁰ drog sig fram, ⁶¹ verld.

forsto. Va ad lide *laissamt*⁶² ain å annan gang, lo 'an då inte vega⁶³ ad. Nu ä då nöena väer blaista⁶⁴ sinn hann forsvarte sin stora naisa⁶⁵ mä öd:

Da ä inged lyde

Å ha aitt stort snyde,

Män da ä ain fordrövad skam

Å komma naiselösor fram.

Nu ä ad ain ti sinn Jongbar vände sin naisa i väred.

Nu ä hans nommor leded — äss⁶⁶ du vell ha ad.

⁶² ledsamt, ⁶³ vidgå, ⁶⁴ blåsta, ⁶⁵ näsa, ⁶⁶ om.

Ljudbeteckning:

a = a i hat; a = a i hatt.

e "stumt" = franskt e i petit, mode; e = e i le.

f = f i fattig; **g** = g i gammal; **k** = i karl.

o = o i kol; o = o i pol.

å bredt = tyska diftongen au; å = å i sådde.

ö ett ljud mellan ä och ö något likt det danskt ö i oie, men med ännu mera dragning åt ä.

ö vanligt, ex. i skön.

sj, sk utmärka "sche"-ljudet.

"tje" ljudet tecknas endast med tj.

På vandring.

(Ur en målares gömmor.)

”**F**ri såsom fogeln i morgonstunden!” sådan är en kringvandrande målaregesäll.

Är han vid god kassa, leker hela världen för honom, är han vid dålig — leker han för all världen. Ingen kan med så gladt mod möta vedermödor af alla slag, ingen förstår så väl att suga sötman ur lifvet, som just en lefnadsfrisk målaregesäll, och lefnadsfriska äro de alla!

Dessa reflektioner äro ej framsprungna ur en fantasirik hjerna, utan grundade på fakta och således öfverensstämmande med sanna förhållandet: jag hafver ej endast märkt det på mig — den ringaste af bröderna, fast jag hafver lika mycket målat som de alla — utan jag har märkt det på alla sanna målaregesäller, och ej minst på den, tillsammans med hvilka jag gjort denna min vandring; vi voro två, ty: ”delad glädje, dubbel glädje”.

Vår sednaste vandring — och dessa mina anteckningar äro endast från den — företogs i år på senhösten, då vinden tjöt kring knu-

tarne, de gula bladen sprungo sista paret ut och, de skosmörja-gratis-utdelande landsvägarne lemnade intet öfrigt att önska. Vår färd gick genom de mångbesjungna Göingarnes hemvist till de i södra Småland boende, sjungande och hafrebrödätande småländingarnes bopålar. Vandrigen företogs alltså genom Sveriges minnesrikaste bygder — eller hur? Vår första natt tillbragtes på ett ställe som slutar på — björnarp och är beläget i Göinge härad. Vår säng utgjordes af en sju fot lång och en och trefjerdedels fot bred träbänk.

Vet du hur det kännes då två ligga skafföttes — ty skafföttes måste det vara! — på en dylik "säng"?

Det är afritande!

Men hvarföre, i Rafaël Santios och Michel Angelos namn, ej gå på ett annat ställe, der man fått bättre hvila för en trött målareleka-men? Du skall få höra på hvilka grunder vi lutade våra hufvuden till hvila just här: pro primo fans här en genomtreflig gumma, pro secundo funnos här två intagande döttrar och pro tertio lågo nattvardsbarnen på bordet.

Tegnér's nattvardsbarn naturligtvis.

Men här fans äfven en ful fläck på denna i sanning vackra tafla. Denne fule fläck vi-

sade sig vid sextiden på qvällen och han var ingen mindre än den välaktade odalmannen Björn (?) i — björnarp. Det var på hans inrådan och med hans tillåtelse vi valde (figurligt taladt) bänken. Och så vardt af morgon och afton den första dagen.

Se här hvad jag skref i min nattbok — att skriva "dagbok" öfver hvad som inträffar under nattens stilla timmar, kan naturligtvis ej falla mig och öfverhufvud ej falla någon målaregesäll in att göra. Jag skref sålunda:

"Låt aldrig bedraga dig af ett fagert qvinnoanlete, ty din rygg och dina öfriga lemmar få svida därför. Så gick det mig: jag kom dit, hvarest två undersköna, ljufva skogsblommor funnos, så undersköna och ljufva att man vid deras anblick lätt kunde falla i en förskräcklig sjukdom, hvars hufvudkännetecken är en orimligt stor lust att rimma m. a. o. man kände en brinnande lust att insjukna i kärlek och poesi.

Jag önskade vara i deras närhet, att inandas den friska vällukt, de spridde kring sig dessa naturbarn; men då man ansättes af en hungrig mage,* för hvilken det ej går i upp-

* Denne var vid detta som flera andra tillfällen min räddande engel, till denne skyddsande återkommer jag derföre ofta i dessa vandringar. Förf. anm.

fyllelse hvad han önskar, då man är hemfallen åt en trött kropps tyranni, då man ej heller för denne despot får det som honom behagar; så blir småningom den friska vällukten, skogsblommorna sprida, omärklig, då bortfaller" o. s. v., o. s. v. Sic transit gloria mundi!

Då dagen randades i öster, foglarne uppstämde sina hymner (derom är jag ej fullt säker) och himmelens drottning, iförd en förtjusande toilett för höstsäsongen, majestätiskt framsteg, strålande som en öfverjordisk varelse, uppstego vi, styrkta till själen och ömma i kroppen, från vår träbänk, för att framtränga ännu längre mot norr.

Af några märkvärdigheter, som inträffade under dagens lopp, skall jag gifva en hastig öfverblick. Källan, ur hvilken jag hemtat dessa meddelanden, är min kamrats dagbok — i motsats till mig förde han dagbok. Dessa meddelanden äro hufvudsakligen ämnade för herrar skomakare och för dem, som till fots vilja försöka sin lycka i verlden; af andra kunna de saklöst gås förbi. Han skrifer:

"Den 13 dennes.

Till min uppriktiga sorg och stora skadnad märker jag att sulan på min ena stöfvel rent ut sagdt ramlat från nämnde persedel.

Detta fenomen synes mig så mycket märkli-
gare, som merbemälde stöflar halfsulats i för-
går, varande alltså halfsulningen endast två
dagar gammal. Skulle nu ej den förtappade
sulan kunna åter användas, får jag väl låta
någon stöfvelförståndig homo bestryka denna
min stöfvel med en ny sula! — — — —

En timme efteråt:

Vi äro nu hos en skomakare, som bor i
ett hus vid vägen. Han har ditlagt den half-
sulan, som föll af, mot en lämplig afgift af
4 sk. banko. De upplysningar han lemnade
oss äro värda ännu mer: han sade oss att
sulor, som blifva ditsmorda med fabrikspligg,
icke kunna ligga länge om stöflarne blifva
våta, emedan fabrikspliggen äro spetsade på
alla fyra sidorna, hvaremot den pligg, som
göres för hand, endast spetsas på de två si-
dorna, och därför sitter längre. Han upp-
lyste oss äfven om att han ej tog mera än
36 (trettiosex) skilling för halfsulning af ett
par skodon, skulle de äfven klacklappas, toge
han en riksdaler. För dessa oss beredvilligt
lemnade upplysningar tackade vi honom å
hela den stöfvslitande svenska allmänhetens
vägnar, hvarjemte vi upplyste honom, att här
finnas skomakare i verlden, som, sjunka ned
i girighetens dy, fulla af slem vinning, taga

dubbelt, ja tre gånger så mycket! som denna människovän; men likväl sällan lyckas blifva millionärer. Det smärtade honom djupt, vi sågo det på hans genomärliga ögon, att dylikt skulle kunna läggas hans medbröder i yrket till last; "men" så föllo hans ord, "dylika samhällets parasiter lyckas ej alltid blifva så enormt rika, derföre att det är synda-pengar de taga!" Vi lade denne ärlige persons ord på våra hjertan — och jag vill hoppas att de som det vederbör, begrunda dem — så gingo vi derifrån med andra tankar än vi gått hit. Jag var belåten: Skomakris pliggiat skorna!* — — — — —

Det är middag. Vi äta en delikat äggkaka med stekt fläsk till. Heder åt alla dem, som kunna laga och låta folk få dylikt!

I vårt gamla Sverige finnes något som kallas "Patriotiska sällskapet", mig veterligt har ej detta sällskap haft omak med utlandet af allt för många pris, då i vår praktiska tid så få patrioter finnas; vore det ej skäl för nämnda sällskap att belöna denne skomakare, denne människovän: få hafva gjort landet större tjenster än han!

* Han kan endast obetydligt med latin, och vill likväl efterapa mig, som läst romarespråket! sic!

Inom Sveriges landamären finnas "Kongl. Hushållnings-Sällskap", borde ej dessa täfla om hvilken af dem som skulle få den lyckan att räkna henne, som lemnade oss ofvannämnda middag, såsom ledamot. Båda dessa sällskap skulle säkerligen vinna ej så litet derpå. Om så önskas, är jag i tillfälle att lemna bådads adresser, och jag gör det så mycket heldre som jag från barndomen ansett att dygden bör belönas!" — — — —

Som man ser af dessa utdrag ur min kamrats dagbok var han en arg materialist, realist, eller hvad man vill kalla det. Han kunde ej höja sig öfver det lekamliga och jordiska. Vid tillfälle skall jag återkomma till denna "praktiska" dagbok. I sammanhang härmed får jag nämna, att vi denna dag gingo genom Kassaboda och hamnade ej långt derifrån på ett bra ställe, der vi väl ej sågo några vilda skönheter, men deremot hade det ogemena nöjet att hvila i en "väl uppbäddad säng", något prosaiskare än en träbänk, men vida fördelaktigare för "ögon, öron och alla lemmar", och måhända äfven för "förnuft och alla sinnen!"

Morgonen randades. Vi stego bittida upp, ty äfven för kringvandrande målaregesäller kan morgonstunden ofta hafva "guld i mund".

Då vi kommo in i stugan, stod husbonden i skjortärmarne och hans gumma hade besvär med att nästa ihop den ene af dessa, i hvilken ingen knapp fans. Den sanna lyckan stod skrifven med så tydliga bokstäfver på bådas pannor och i bådas ärliga ögon, att denna skrift ej ens kunde missförstås af ett par simpla gesäller. Den som läst denna sats af, om jag ej mins fel, La Rochefaucould: "lyckan finnes i smaken och ej i sakerna", kunde ej önska sig en bättre illustration till denna sanna tanke.

Lycka! hur många söka dig ej, hur få äro ej de som finna dig!

När vi sågo denna husliga scen, kommo vi att tänka på huru stora det äktenskapliga lifvets förmåner ändå kunna vara, huru små och obetydliga de ock kunna synas den oin- vigde; vi komma att draga paralleler mellan en gift man och en vandrande gesäll; jag vill ej säga till hvilkens fördel dessa syntes oss vara, men så mycket är säkert att då vi kommo ut för att fortsätta vår färd, och — sågo att vägarne under natten torkat upp något litet, voro vi glade.

Vädret denna dag var verkligen vackert, luften var blid som under en vårdag, solen tittade så mildt ned på landsvägen och

Allt är så stilla, så lugnt; kring fridfulla nej-
den nu höres
Tempelklockornas klang, på morgonvinden
han föres
Vida, nejden ikring, det ljuder; väldigt för-
kunnas:

“Friden! Sabbaten!”

Det är söndagsmorgon, en söndagsmorgon på landet. Det är hvilodag för alla, men ej för en vandrande gesäll, för honom heter det: "nicht Rast oder Ruhe etc." Vid middagstiden gick vår väg förbi en kyrka — för den, som vill veta mera om denna kyrka, må nämnas, att hon är särdeles vacker samt uppbygd på sju månader, en i sanning kort tid för en byggnad som denna, men så finnas heller icke många, som kunna så "drifva" ett verk som den, under hvars uppsigt detta tempel uppfördes. Vill man se "kyrksamma" människor, bör man begifva sig till dessa socknar, hvarest innebyggarne kunna hafva en till två mil till kyrkan, der kan man få se kyrkfolk.

Vi blefvo verkligen förvånade öfver att se en så stor menighet församlad vid en kyrka på landet. Folket var just kommet ur kyrkan då vi anlände, landsvägen och kyrkbacken voro fulla af människor, som betrak-

tade oss med lika stor förvåning som vi dem. För att komma genom de församlade, fingo vi ej endast använda benen utan äfven armarne och bådadera med eftertryck.

Drifna af nyfikenhet — och måhända ännu en annan orsak — att se och tala med en prest, som kunde få så många menniskor i kyrkan, gingo vi till prestgården. Något af de känslor, som måste uppfylla en ökenvandrare, då han på långt håll varseblifver en oas och, kommen närmare, finner att det är en verklig oas och ej hägring, något af de känslorna var det vi erforo, då vi på det hjertligaste blefvo mottagna i denna prestfamilj. En riddare af landsvägen förstår måhända mera än andra menniskor att värdera en väl lagad måltid, väl utförd musik och dylikt, frukter af en sann civilisation.

S., du krona i det högvördiga presteståndet, vid vår "bortgång" kunde du med mera skäl än prosten i "Döbeln vid Jutas", utropa: "Jag har gjort nog som menniska och prest!"

Lofsalmer höra ej till mitt fack, men:

Dig vare lof och pris, o S.

Att du oss så bespisa

Och ej blott dig, ty utomdess

Vi äfven eder prisa,

Som med musik oss ledde så
 Att vi en aning kunde få
 Om hvar vi borde vara. —

Vår natt, den sista hos snapphanarnes afkomlingar, tillbragtes i allsköns ro och frid utan andra äfventyr än, de som äro förbundna med en djup, uppfriskande sömn. Höstsolen tittade oss vänligt i ansigtet, då vi uppvaknade, men — måhända var det ett spel af en något liflig fantasi — hennes darrande sken tycktes tillropa oss ett: hit och icke vidare! Men med ungdomens vanliga obetänksamhet förkastade vi hennes råd; vi hade ingen aning om de vedermödor, vi skulle gå tillmötes i detta terra incognita, vi hädanefter skulle genomströfva. Hade allt berott på den "högtstrålande" solen, hade vår resa troligen blifvit lyckosam, men annorlunda var skrifvet i stjernorna!

De första lefvande varelser vi mötte på vår väg voro ett par oxar och en kusk eller körsven, gående vid vagnen. Allesammans voro de småländingar, som vi på deras utseende klarligen märka kunde: båda oxarne voro tillsammans ej större än en vanlig göingeko och drängen hade detta baksluga, illpariga, afskyvärda och gemena utseende — att ej begagna starkare ord — som är kän-

netecknande för de småländske infödingarne, vi under denna vår pilgrimsfärd hade nöjet råka ut för.

Vid 56° 28' 42" nordlig bredd och omkring 19 geogr. mil öster från Laholm upptäckte vi en boning, vid hvars vägg en ännu ej till åren kommen inföding stod och slickade solsken. Vi beslöto att tilltala honom.

— Fins något vatten i huset?

— Heö!

— Om der fins vatten i husen?

— Näe!

— Har du kanske hemma der?

— Heö!

— Om du har hemma der?

— Näe!

— Hör du, min pojk! säger min kamrat som gerna vill framställa grundfrågor, vet du hvem som tog Tobie hund?

— Heö!

— Hvem som tog Tobie hund?

— Näe!

— Fråga då presten han vet det! Adjö med dig!

För språkforskare må antecknas, att detta "heö" uttalas med stark näston och kan närmast öfversättas med det svenska hvad.

Huruvida min kamrat gjorde något ondt,

då han fäste gossens uppmärksamhet på Tobie hund och dymedelst ledde hans tankar på berättelsen om den märkvärdige mannen Tobias, vill jag lemna derhän, men att han ej gjorde det i någon ond mening, är det min pligt att härmed intyga.

Så gingo vi och så gick tiden, solen sjönk ner och det vardt qväll. Om hur denna natt, vår första i Småland, tillbragtes, derom kan min nattbok lemna följande upplysning:

“Vi togo nattherberge hos en bonde i B—måla. Pigorna bykte hela natten. Vi lågo i stugan. Atmosferen kändes mindre angenäm, atmosfären i ett sofrum, hvarest en stor kull barnungar, en gubbe, en käring och två “vandringsmän“ finnas, är ej alltid uppfylld med de ljufvaste vällukter; märkande detta förfogade vi oss till köket, hvarest pigorna bykte, dessa, ett par glada Smålandsjantor, kunde båda sjunga visor och “slå käft.“ — — — — —

Till det redan sagda, kan följande bifogas. Ej nog med atmosfären, utan der fans i sofrummet äfven en skrikhals. Vanliga skrikhalsar äro odrägliga nog, men de småländske de äro oöfverträffliga; han började så vackert på e och gick ända upp till i.

Rösten var ren och fyllig, mera ren och fyllig än man skulle kunna önska, då man, uttröttad till kropp och själ, vill sofva. Af dessa båda skäl fann jag mig föranlåten att, för bevarande af den smula förstånd jag ännu hade kvar, kasta kläderna på mig och göra mitt intåg i köket till de med byket sysslade pigorna. Jag lade mig på en vid den vestra väggen stående träbänk, svepte min öfverrock om mig, tände min pipa och beredde mig med stoiskt lugn att invänta den himmelska Auroras ankomst.

Klockan kunde väl vara tolf, spökenas timme, då en hvit gestalt visade sig på tröskeln.

Det var ingen mer och ingen mindre än värden, som, skola vi säga det, med fötterna och smalbenen obetäckta, endast iförd "manteln", uppenbarade sig för att, efter en mönstrand blick, åter draga sig tillbaka i den mörka helgedomen, den doftande sofkammaren.

Och så förflöt en stund, en half stund och en fjerdedels stund, då sågo vi ännu en uppenbarelse, det var min kamrat, som ej kunnat fördraga att längre vara skild från mig. Han hade vaknat då jag flydde från mörkrets boning ut till ljusets och ämnat be-

täcka min reträtt, men afhållits derifrån genom sin nyfikenhet; hans öron förnummo följande:

— Schenn! Schenn! du måste opp!

— Jae, ja' måste opp!

Följden af detta uppmanande tal och detta medgifvande svar visade sig i världens omnämnda uppträdande, som troligen blef så kort med anledning af merbemälde persons ringa intresse för den bildande målarekonstens historia, öfver hvilken jag, med min pipsnugga i munnen och vådliga bolmande, höll ett, för tillfället lämpadt, särdeles sakrikt och intressant föredrag.

Så gick natten.

Solen hade denna morgon en god stund med sin pensel målat Smålands ljungbackar och speglat sig i dess tjusande sjöar innan hon fick syn på de kringvandrande, i all sin ringhet lycklige målaregesällerna.

Af hvad som under dagens lopp visade sig för oss, torde särskildt en gammal stuga, som af oss togs i närmare betraktande, kunna påpekas. Stugan ligger vid stora vägen ej långt från H—lunda kyrka, är en s. k. ryggåsstuga, har särdeles små fönster, fem fot höga väggar och ser ut att hafva stått se'n syndafloden. Vi våga rekommendera

den åt våra nitiske fornforskare, detta af så mycket större skäl som den, enligt hvad vi från tillförlitligt håll fingo veta, inte är så särdeles gammal.

I dag gick vår färd förbi Jungfruboda eller Pottetorp, hvarest den vida beryktade Jöns Abrahamsson eller den s. k. Pottetorpa-Here eller Potteboda-Jösse lefvat och verkat. Stället eges för närvarande af Jösse's dotter Anna, gift med en kyrkovärd, Lars Jonsson. Å ett fotografi derstädes framställes "Potteboda-Jösse" bärande en stor fura jemte slädan den var lästt på och ledande sina oxar, som ej kunde draga denna börda. Af en inskrift på detta fotografi fingo vi veta, att han var född 1791 och dog den 24 Mars 1849.

Som ett ytterligare bevis på att Jösse ej tillhörde det svaga könet, må nämnas, att, då han en gång var i Karlshamn, bar han ett skeppsankare från dervarande hamn till torget, ankaret vägde enligt uppgift 30 centner. Andra småsaker att förtiga. Ingen af hans afkomlingar, Jöns Abrahamsson hade många barn, har blifvit berömd för sin styrka, men den ena af hans dotterdöttrar kunna vi lemna det intyget, att hon mycket bra kan sköta det instrument, som i hela den civiliserade

verlden är mest känt och begagnadt, jag åsyftar harmonikan eller dragspelet, piglocket, "bailaspeled" etc., och hvars toner ej alltid äro så förkastliga och afskyvärda, som en och annan vill inbilla en musikälskande allmänhet.

Jag vill nu lemna några ögonblicksbilder från eftermiddagen af denna dag. Thorsås bysjö och Spjellsjön äro genom en mindre bergås skilda från hvarandra. På denna ås ligger en stuga, tvåvånings som de flesta stugor i Småland. Fönsterposterna, som förut varit hvita, hafva nu antagit en grå färgton; rödfärgen stöter i brunt på de ställen der det ännu fins någon qvar, undantagandes å båda sidor om det ena fönstret, hvarest väl fordom ett par fönsterluckor haft sin plats.

Till detta hus hade vi blifvit visade af gubben på stället; vi mötte honom vid gamla Thorsås, han skulle gå till husförhör.

På vår fråga huruvida han visste något bra ställe, hvarest vi kunde få oss ett rum för natten, visade han oss till sin stuga. "Mor och ja ä ensamma hemma," sade han, "ni kunnen godt få va hos voss. Ni sko'n få päer o sill; non annen mat ha vi inte te vårt. Vellen ni ble der, ble vi vell öfverens

om betalningen, for ni sen ju inte se dålia ud!" Der äro vi nu.

Mor på stället är väl något misstänksam af sig, ty vi funno nyckeln urtagen, men af en brasa, som sprakade i härden, kunde vi finna att någon var hemma. Vi förklarade huset i belägringstillstånd, d. v. s. vi gingo bort och vräkte våra packningar och oss sjelfva på några bjelkar, som lågo midt emot dörren, tände våra pipor och afvaktade med lugn hvad komma skulle.

Tre kaniner, en svart och två hvita, springa här ute på gården, några höns kackla derborta, tre kor, en röd, en brokig och en med en hvit strimma i hufvudet, gå på gräsplanen här utanför, den ena försöker till och med att afbita gräs, något hvori hon ej lyckas; en gris grymtar i en stia der borta och en qvick småländsk ekorre springer på gärdesgården.

Angående naturskönheten är deremot intet att anmärka. Vore jag landskapsmålare, skulle jag rita af detta ställe med Bysjön, omkransad af furor, till venster, Spjellsjön till höger, i nordvest den mörka furuskogen och i fjerran blånande berg, om jag vore, säger jag, landskapsmålare, skulle jag göra en vacker tafla, men nu är jag helt simpelt

plankstrykare och landstrykare, därför står detta icke i min magt. Nu kommer en käring stretande öfver en stätta intill huset, det måse vara gumman på stället — så antogo vi båda — som gått ut en bakväg.

— Ä detta mor på stället? frågade vi.

— Ja, de ä de.

— Vi råkade er man, som gick till husförhör, han lofvade vi finga bli här.

— Ah, sa han de! de få vi allt se, de.

Hon drifver bort korna och ett par oxar, som under tiden sällat sig till dessa, i en liten ladugårdsbyggnad.

— Mor har godt om kor; då kan väl mor sälja oss lite mjölk, antog min kamrat.

— Nej de ä barra oxar!

— Med jufver, infaller min spjufver till kamrat.

Här sitter man nu med pipan i munnen och magen tom, rökande och görande gesällreflektioner. Som prof på dessa må följande anföras:

"Hvar sitter snillet? I magen. På hvad grund antager du detta? På de bästa: alla snillen, ej ens jag sjelf derifrån undantagen, hafva varit hungriga. Hur borde alltså magen rätteligen heta? Snillet och smakens hufvudstad. Hvilka äro de bästa menniskor

man känner här på jorden? De bästa menniskorna äro gesällerna i allmänhet och målaregesällerna i synnerhet. Af hvad skäl antager du detta? Af det skälet att ingen antagit och ännu mindre bevisat något annat etc.

Hör hur träden hviska! "tyst! tyst!" säga de och nicka till hvarandra så förtroligt, de vilja ej omtala för en nyfiken (= dum) verld att två genialiska (= hungriga) målaregesäller sitta der uppe och reflektera — — —

På bergåsen i söder ser man, med furor i förgrunden, Thorsås eller Lönneshults nybygda, vackra kyrka, hon har förut varit belägen i gamla Thorsås, som det numera kallas, men för några år sedan flyttades hon till Lönneshult eller nya Thorsås.

Hvad naturen här är vacker och — magen tom. Nu gick gumman, med hvilken vi ej vågade inleda en ny konversation, in och stängde försigtigtvis dörren. När skall stugan kapitulera? När skall den hedervärde gubben komma hem från husförhöret eller "läsemötet" som det kallas här?

Hvad en målaregesälls lif under många förhållanden är afritande, men afundsvärdt likväl. Du fria, lyckliga lif! Hej! jag skulle vilja ta mig en sväng med gamlamor derinne;

här ute på gräsplanen gick det allt lätt att dansa.

I Småland vill jag lefva, just uti stugan der,
Som ligger här uppe på åsen.

Hur skönt denna trakten sig härifrån ter,
Just härifrån stugan på åsen:

Till höger är Spjellsjön, der blånande berg
Och furor, som stå i sin mörkgröna färg,
Till venster är bysjön i Thorsås.

Huru mannen kom hem, huru vi blefvo med öppna armar mottagna, sedan vi visat gumman att vi hade klara papper och en af den förhatliga sjukdomen tvinsot ej ännu lidande penningpung, huru vi här blefvo undervisade i bakande af småländsk hvardagskaka; allt detta är ämne som jag, till följe af natura podorque, d. ä. min naturliga blyghet, ej vill vidröra.

Då jag förut vidrört "Potteboda-Jösse", kan jag nämna att jag här lyckades få i mitt ego ett klackjern, som suttit på en af hans stöflar, äfvensom att detta var föga mindre än en liten hästsko. Vi erhöllo äfven här den underrättelsen att om vi kommit någon tid förut kunde vi fått måla Thorsås kyrka. Vi kunde nu intet göra härvid, utan endast beklaga den stora förlust, denna kyrka led, derigenom att vi ej kommit några dagar förr.

Gesällen har här nere ingen varaktig stad; äfven från denna upphöjda plats måste vi nedstiga för att vandra, vandra, vandra.

Hur det se'n gick från dag till dag

Jag icke säga vill

emedan jag då komme att vara allt för mångordig, men ett är säkert, skulle vi omtala alla de äfventyr, som vi stötte på under senare perioden af vår vandring, de mödor och besvärligheter, för hvilka vi voro ute, de ögonblick af sann, oskrymtad glädje, som försötmade vårt lif; skulle allt detta berättas, blefve det en diger volym, ja så diger, att "Den vandrande juden" o. d. blefvo försvinnande små mot detta jetteverk. Om vi gifvit efter för det lockande i att skildra allt detta, huru mycket ondt skulle ej härigenom kunnat åstadkommit: hela år af ett menniskolif hade åtgått för studerandet af denna bok — och denna bok, så intressant, så lärorik, hade kommit att studeras af hvarje hamo sapiens, som varit hemma i konsten att läsa innantill — tänken er nu större delen af människosläktet läsande i den, låt vara endast få år, åkerbruket och industrien hade då kommit att ligga nere, alla handlande hade fått göra konkurs, alla fabriker hade måst resa till — Amerika; en revolu-

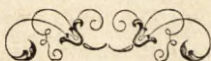
tion hade åstadkommit, hvars följder varit oberäkneliga. På dessa grunder afhöllos vi från att fortsätta. Blott ännu en bild vilja vi visa, se'n stänga vi tittskåpet, kasta penseln i vrån och hålla frimåndag.

Här sitta vi på en af Smålands ljunghackar, vid sidan af oss går Hallarydsvägen, i de mest förvånande krumelurer.

Vinden blåser uppfriskande. I skogen vid Delaryd skallar jägarhornets muntra toner. Af en smålandsjanta upplysas vi om att det endast är en mil till Hallaryd. En obetydlig vägbit, om man också har en dålig tå och ondt på hälen, för att nu ej framställa en gammal bekant: den skrikande magen. En ko låter höra sina ljufva toner, "öh, öh, öh! snarlikt det småländska heö (hvad). Ljunghackar, uppväxande furuskog och smärre vattensamlingar hvart man vänder ögat. Gud välsigne den småländska naturen, dess ljunghackar, furuskogar, björkdungar, de röda stugorna med de hvita fönsterposterna och dess tjugusende sjöar, huru skönt ter ej detta sig för en konstnårs blick, huru vackert förefaller det ej en simpel plankstrykare; men hin anamme detta sköna landskaps innebyggare! De lägga allt för starkt beslag på en gesälls i de flesta fall just icke feta börs.

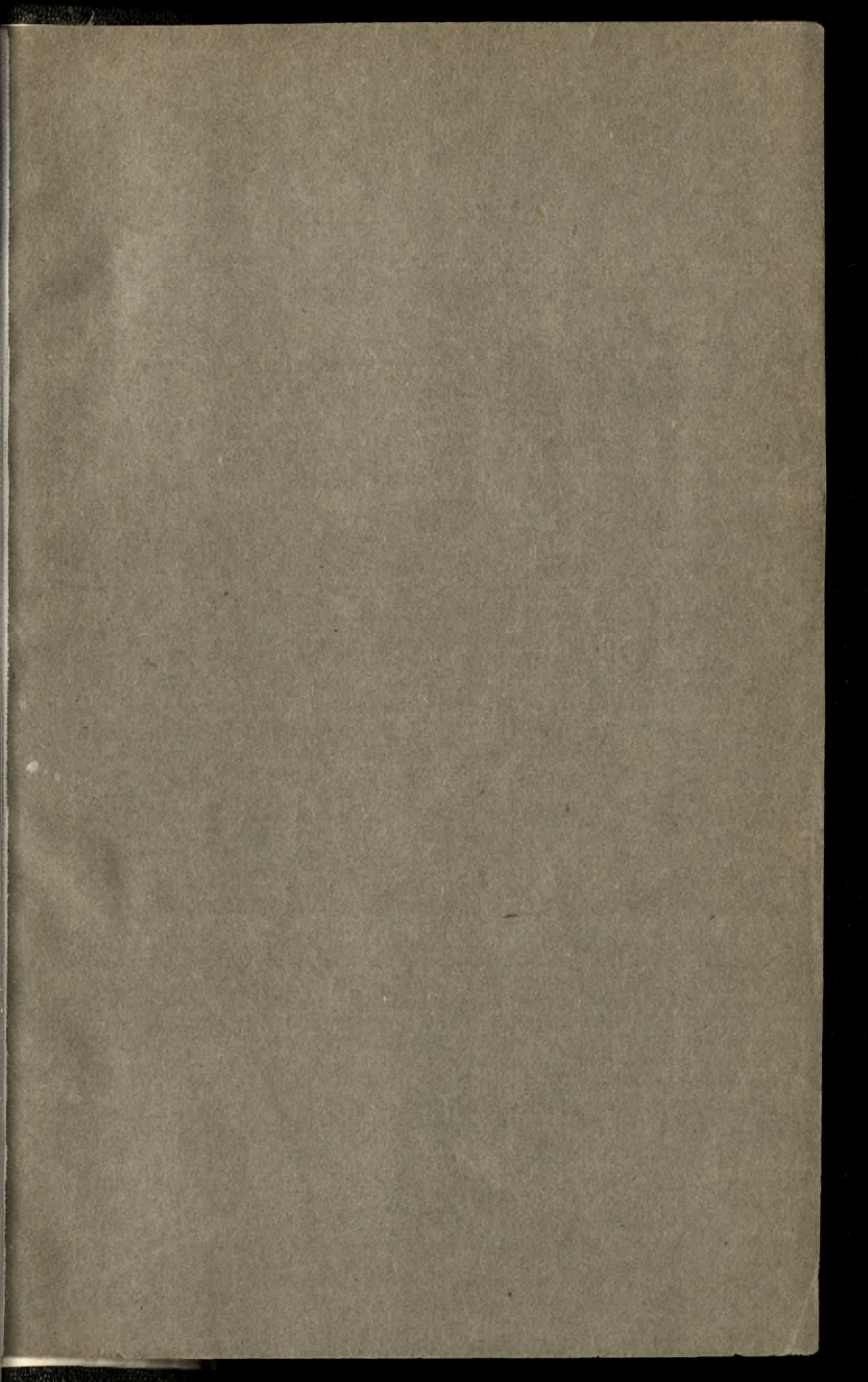
Ve öfver eder i snikne, misstänksamme och nyfikne småländingar!

Om ens penningpung är "stinn som en mogge (mygga) o inte skriner som en väggalus" som byskomakaren Petter Grip — hans hus är vid vägen långt härifrån — sade, då kan en resa genom Småland möjligen vara förknippad med behag. Våra hästar vilja icke längre vänta, Käpp och Staf ropa bort! därför åstad, okända öden till mötes, åstad mot det aflägsna fjerran!

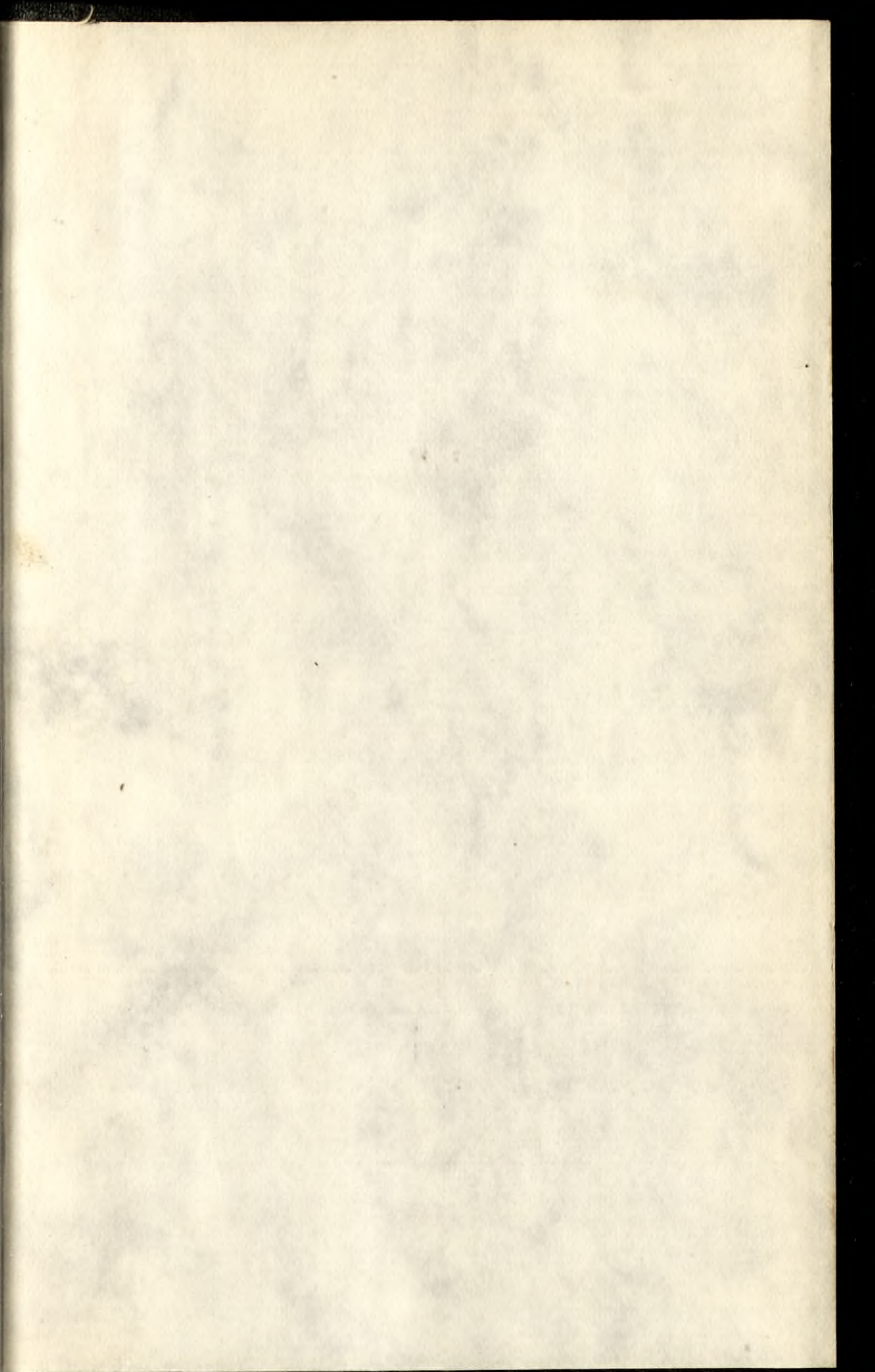

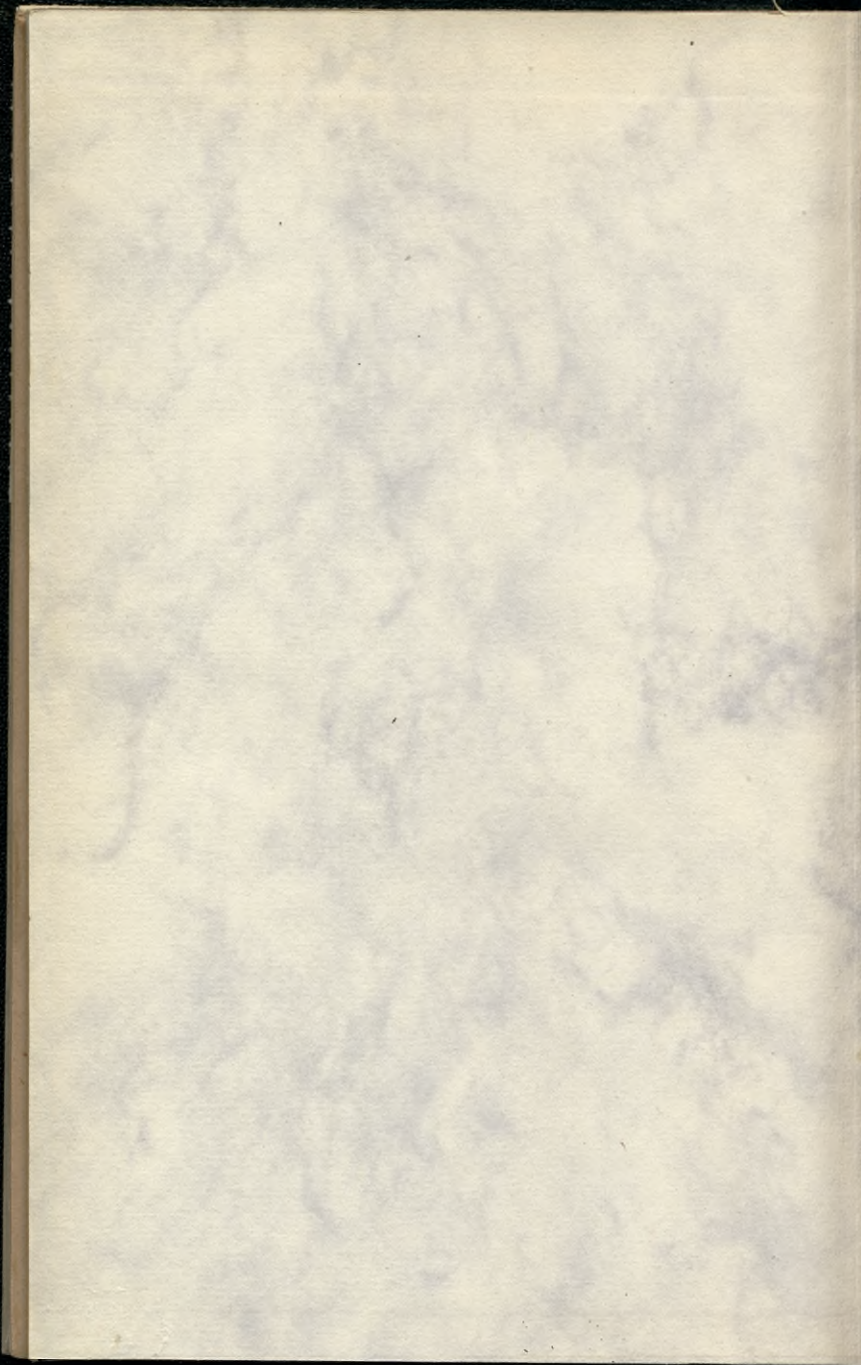
of the year 1841, and the
of the year 1842, and the
of the year 1843, and the
of the year 1844, and the
of the year 1845, and the
of the year 1846, and the
of the year 1847, and the
of the year 1848, and the
of the year 1849, and the
of the year 1850, and the

1850

Starko 1893
1624

6000196507

Göteborgs universitetsbibliotek

23

JOHN JOHNSON
BOKBINDARE
GÖTEBORG

